

Názory rodičů na povinné předškolní vzdělávání

Anita Machová

Bakalářská práce
2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Anita Machová**

Osobní číslo: **H16194**

Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**

Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Názory rodičů na povinné předškolní vzdělávání**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury o desetileté povinné školní docházce.

Vymezení teoretických východisek o aktuálních proměnách v předškolním vzdělávání.

Formulace výzkumného problému, stanovení cílů výzkumu.

Realizace kvalitativního výzkumu prostřednictvím rozhovorů s rodiči.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat a jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi v mateřské škole.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Brown, M. A., & White, J. (2014). Exploring childhood in a comparative context: an introductory guide for students. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.

Majerčíková, J., Kasáčová B., & Kočvářová I. (2015). Předškolní edukace a dítě: výzvy pro pedagogickou teorii a výzkum. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií.

Maňák, J., Janík T., & Švec V. (2008). Kurikulum v současné škole. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. Brno: Paido.

Mareš J., & Opravilová E. (2016) Povinná docházka do mateřské školy od 5 let?.

Česko-slovenská pediatrie, 71 (3), 170-173.

Špaňhelová, I. (2004). Dítě v předškolním období. Praha: Mladá fronta.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.**

Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **10. října 2018**

Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2019**

Ve Zlíně dne 10. října 2018

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 14.12.2018

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřená na aktuální legislativní zásahy státu, které způsobují proměny předškolního vzdělávání. Od roku 2017 se změnilo fungování mateřských škol. Jde o povinnost předškolního vzdělávání od 5 let věku dítěte. V teoretické části je prezentována sumarizace, která se týká předškolního vzdělávání v České republice, charakteristika dětí tzv. starších, tj. před vstupem do základní školy. V praktické části jsou prezentovány názory rodičů těch dětí, kterých se změna v povinnosti předškolního vzdělávání osobně dotkla. Z výsledků vyplývá, že rodiče zavedení povinného předškolního vzdělávání považují za zbytečný zásah do systému práce s dětmi v mateřských školách.

Klíčová slova: pětileté dítě, povinné předškolní vzdělávání, rodič dítěte předškolního věku

ABSTRACT

The bachelor thesis is focused on current legislative interventions of the state, which causes the changes of preschool education. Since 2017, the function of kindergartens has changed. The point is that preschool education is compulsory for every five years old children. In the theoretical part is presented summary of preschool education in the Czech Republic, characteristic older children, i.e. before entering primary school. In practical part are presented the opinions of parents of children, which were personally affected by the change in their compulsory preschool education. Research shows that parents think that compulsory preschool education is useless intervention to system of work with children in kindergartens.

Keywords: five years old child, compulsory preschool education, parent of preschool child

Motto:

„Spal jsem a snil, že život je radost. Probudil jsem se a spatřil, že život je povinnost. Plnil jsem ji a pochopil, že povinnost je radost.“ (R. Thákur)

Poděkování

Velké poděkování patří zejména paní doc. PaedDr. Adrianě Wiegerové, PhD., která mě po celou dobu vypracovávání mé bakalářské práce odborně vedla, dávala mi cenné rady a nikdy mne při konzultacích neodbila. Také mé poděkování míří k rodičům, kteří neodmítli nahrávání rozhovorů a pomohli mi tak k vypracování praktické části. V neposlední řadě především děkuji svým rodičům, příteli a kamarádům za to, jakou důvěru do mě vložili a jakou trpělivost se mnou po dobu psaní práce měli.

Prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 KONCEPCE PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE	12
1.1 CÍLE PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	13
1.2 LEGISLATIVNÍ RÁMEC PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE	15
1.3 KURIKULÁRNÍ PŘEDPOKLADY PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	16
2 VYMEZENÍ POVINNOSTI VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE	19
2.1 POVINNÉ PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	19
2.2 POVINNÉ PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ POHLEDEM ODBORNÍKŮ.....	21
3 DÍTĚ PŘED VSTUPEM DO ZÁKLADNÍ ŠKOLY	24
3.1 PŘEDŠKOLNÍ OBDOBÍ – DÍTĚ PĚTI AŽ ŠESTILETÉ.....	24
3.2 ZPŮSOBILOST DÍTĚTE K NÁSTUPU DO ZÁKLADNÍ ŠKOLY	26
3.2.1 Školní zralost.....	27
3.2.2 Školní připravenost	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
4 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	30
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	30
4.2 CÍLE A OTÁZKY VÝZKUMU	30
4.3 HLAVNÍ VÝZKUMNÁ METODA A ZPRACOVÁNÍ DAT	31
4.4 VSTUP DO TERÉNU A ZÍSKÁVÁNÍ DAT	31
4.5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU	32
5 INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT.....	35
5.1 MATEŘSKÁ ŠKOLA JAKO PŘÍPRAVA PRO ZÁKLADNÍ ŠKOLU.....	35
5.2 PŘÍPRAVA PRO ŽIVOT.....	37
5.3 DO MATEŘSKÉ ŠKOLY? ČÍM DŘÍV, TÍM LÍP.....	38
5.4 ZBYTEČNÁ NUTNOST	41
5.5 MATEŘSKÁ ŠKOLA JIŽ NESTAČÍ	43
6 SHRUTÍ VÝZKUMNÝCH ZJIŠTĚNÍ.....	45
7 DIKUZE A LIMITY VÝZKUMU	47
8 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	48
ZÁVĚR	49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	51
SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	54
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	56

SEZNAM SCHÉMAT	57
SEZNAM TABULEK.....	58
SEZNAM PŘÍLOH.....	59

ÚVOD

Problematika povinného předškolního vzdělávání ještě nebyla zcela probádána a výzkumy na toto téma jsou víceméně scházející. Situace v České republice se změnila a nad zavedením oné povinnosti tedy stále visí otazník, zda je či není dobrá. Proto jsem se rozhodla pro otázení se těch, kteří k tomu rozhodně mají co říci, a to rodiče dětí, kteří s povinností předškolního vzdělávání mají osobní zkušenost.

Práce je rozdělena na dvě části, a to teoretickou a praktickou. V teoretické části jsem si vytyčila dva cíle, těmi jsou popsat legislativní rámec předškolního vzdělávání v České republice a sumarizovat poznatky o povinném vzdělávání na území České republiky. Celkově je teoretická část rozdělena na tři kapitoly, které se věnují předškolnímu vzdělávání jako takovému a jde tedy zejména o to, jakými změnami nyní prochází novelizace školského zákona, který mění poslední ročník předškolního vzdělávání na povinný. Jde tedy o to, že každé dítě od pěti let musí plnit jednu z forem předškolního vzdělávání. V posledním ročníku v mateřské škole jde nejčastěji o to, aby bylo dítě připravováno na vstup do základního vzdělávání, proto se v poslední kapitole věnuji tomu, jaká specifika takto staré dítě nese, jaké jsou od něj požadavky a jaké by mělo být při zápisu do základní školy. V případě, že dítě jeví nedostatky, přichází odklad, kterému se však díky povinnosti chce předcházet. Povinnost byla zavedena zejména pro navýšení počtu dětí v mateřských školách, zejména v těch oblastech, kde je více dětí sociálně znevýhodněných. Ve Zlínském kraji je však situace velmi dobrá, 98,8 % pětiletých dětí se předškolního vzdělávání účastní.

Praktická část práce je rozdělena na 5 kapitol, ve kterých je osvětlen celý výzkum, jeho metodologie, interpretace získaných dat a na samotný závěr celkové shrnutí výzkumných zjištění. V metodologii tedy charakterizují výzkum jako takový, co je výzkumným problémem, jaké jsou kladeny cíle a otázky výzkumu, následně zvolení metody a postupu zpracování dat, vstup do terénu, a nakonec charakteristika těch, kteří se zúčastnili výzkumu.

Ve výzkumu jsou pomocí rozhovorů reprezentovány názory rodičů dětí, kterých se dotkla změna v povinnosti předškolního vzdělávání v České republice, což je i hlavní cíl této části. Tyto názory jsou pak prezentovány v pěti významových kategoriích, kde jsou nastíněny nej důležitější výpovědi rodičů ohledně předškolního vzdělávání celkově, o jeho povinnosti, důležitosti, také spokojenosti či nespokojenosti rodičů s předškolním vzděláváním.

Na konci praktické části se pak věnuji odpověďmi na celý výzkum, které jsem si na počátku výzkumu kladla. Na otázky je odpovídáno pomocí právě zjištěných informací skrz výpovědi

rodičů, následuje diskuze a limity mého výzkumu a na samotném závěru je vytvořeno doporučení pro praxi, kde je nastíněna možnost další práce s výsledky výzkumu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 KONCEPCE PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE

V České republice jsou zajištěny všechny stupně vzdělávání, preprimární, primární, sekundární i terciární. Právo na vzdělání je zakotveno v Listině základních práv a svobod a je tedy nedílnou součástí ústavního pořádku ČR. Právě předškolní vzdělávání, nazývané také předškolní edukace či primární edukace, představuje počáteční stupeň vzdělávání, které je organizováno a řízeno Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Většina lidí je v České republice sžita s pojmem předškolní vzdělávání. Autorky Majerčíková, Kasáčová, & Kočvarová (2013) se věnují podrobnějšímu rozboru tohoto slovního spojení. Ačkoliv jde podle nich o spojení zažité, je na místě se nad tím více zamyslet, jelikož jde o nejednotnost pojímání slov edukace, výchova a vzdělávání, preprimární edukace atd. Ony samy se zamýšlí nad tím, že spojení předškolní výchova nebo předškolní vzdělávání je neúplné. V knize bylo rozhodnuto o spojení předškolní edukace, já sama jsem se ale rozhodla použít pro svoji práci předškolní vzdělávání, které je většinou blízké a je dána jasnost pojmu, kterému rozumí většina.

Předškolní vzdělávání je součástí a základem celoživotního vzdělávání. To je chápáno jako vzdělávání od narození až do zralého věku (Svobodová, 2010). Předškolní vzdělávání je institucionálně zajišťováno mateřskými školami, nebo případně tzv. přípravnými třídami základních škol, pokud u dítěte došlo k odkladu vstupu do základní školy. Mateřské školy jsou tedy legislativně ukotveny jako druh školy a jsou vzdělávacími institucemi. Opustily tak dlouho „*zažitý status školského zařízení, který byl spojován spíše s pečovatelskou a vychovatelskou funkcí*“ (Syslová a kol., 2016).

Podle Zajitzové (2011) mají vytvářet základní úroveň klíčových kompetencí a umožnit pak plynulý přechod na základní školu. Již v mateřské škole se tedy děti integrují do systematické a organizovaného vzdělávání a výchovy, která by měla být uzpůsobena jejich individuálním věkovým schopnostem, vývojovým specifikům a také rozumové vyspělosti (Průcha & Kořátková, 2013).

Školy, i ty mateřské, zřizuje buď obec nebo svazek obce. Dalšími zřizovateli pak mohou být státem uznané církve, kraj, ministerstvo, nebo soukromá osoba nebo firma. V realitě to však vypadá tak, že nejčastěji mateřskou školu zřizují obce nebo svazky obcí. Předškolního vzdělávání se mohou účastnit děti od dvou do sedmi let (v některých případech i osmi),

zpravidla jsou však přednostně přijímány děti v posledním roce před zahájením školní docházky, tedy ty děti, které mají předškolní vzdělávání povinné.

1.1 Cíle předškolního vzdělávání

V dřívějších dobách se děti nechávaly doma vyrůstat bez nějaké většího „povšimnutí si“ od dospělých. Děti si bezstarostně užívaly dětství doma a až dozrály do určitého věku, poslali je rodiče do základní školy. Postupem času ale rodiny výrazně změnil stav, kdy jeden z rodičů šel za prací jinam a začaly pracovat ve větší míře i ženy. Vynořil se problém, kam s dětmi v případě, kdy chybí rodinná péče, a tak přišel čas založit instituci pro děti předškolního věku. Zároveň s tím bylo za potřebí položit si otázku, jaké cíle má předškolní vzdělávání s sebou nést. Jelikož mělo jít o zastoupení rodinné péče, byl cíl spatřován právě v tomto směru. Jen v málokteré mateřské škole převažovalo přesvědčení, že význam výchovný a kultivační převládá nad funkcí pečovatelskou. Nakonec tedy postupným vývojem v 19. století však převládla funkce sociálně-pečovatelská. Až rozvoj vědy a první vědecké výzkumy dokazovaly, jak moc důležité jsou první roky života, a že příprava v těchto letech je významná do budoucna. „*Cílem výchovy se stalo utváření dítěte jako objektu...*“ (Špaňhelová, 2004). Cíle byly orientovány jako sociocentrické, tedy ty zaměřené na společnost a potřeby instituce a pedocentrické cíle se zaměřením přímo na dítě, dítě má svobodu v rozhodování a konvergentní, tedy ty, kdy jde o samotný projev dítěte, dítě samo o sobě cítí rozdíl mezi hrou a svobodou, řízenou činností, různými normami a povinnostmi, u této orientace jde tedy o rovnováhu dětského rozhodnutí a norem, které klade instituce.

Začátek devadesátých let 20. století se u nás objevuje kritický postoj k předešlému učebně-disciplinárnímu modelu. Došlo k povolování práce mateřské školy a postupně se zanevřeno na přípravu dětí. Kritika směřovala zejména na kázeňské vedení. Člověk by měl prožít šťastné dětství, měl by jej někdo vést nenápadnými kroky a sledovat cestu dítěte, které však zároveň má mít svobodné rozhodnutí. Legislativa pak do roku 2001 formulovala záměr na přípravu dítěte na povinnou školní docházku základní školy (Průcha, 2016).

Cíle předškolního vzdělávání samozřejmě definuje i Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV). Jsou zde obsaženy na úrovni rámcových cílů a ve formě klíčových kompetencí v pěti oblastech: dítě a jeho tělo, dítě a jeho psychika, dítě a ten druhý, dítě a společnost a dítě a svět. RVP PV uvádí, že mateřská škola se svým vzděláváním má vést k naplnění klíčových kompetencí (více o RVP PV v kapitole 1.3). Snaha učitelů by také

měla být zaměřena na rozvoj osobnosti ze stránky osobnostního, tak z hlediska sociální, uvádí Opravilová (1992).

Stejně tak jsou cíle obsaženy ve školském zákoně: „*Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami*“ (Valenta, 2017). Zákonu se ve větší šíři věnuji až v následující kapitole.

Studie, které pak byly zaměřeny na pohled učitelů mateřských na cíle předškolního vzdělávání, ukazují, že učitelé mají určitou tendenci přisuzovat větší význam podpoře rozvoje sociálních dovedností dětí jako například schopnost komunikovat, dále také rozvíjet fyzické zdraví než celkové podpoře znalostí a akademických znalostí, kterými je na mysli například znalost dopisů (Lin, Lawrence, & Gorrel, 2003).

V článku autorů Robtsova & Yudiny (2010) se objevují cíle předškolní výchovy a vzdělávání zejména jako chránit a zlepšovat fyzické a psychické zdraví dětí (včetně jejich emocionální pohody); zachovat a podporovat individualitu dětí; připravit dítě na vstup do vztahů s jinými lidmi, se světem a se sebou samým. Těchto cílů však lze dosáhnout jen za určitých psychologických a vzdělávacích podmínek. Je podle nich důležité, aby dítě bylo ve vzájemné interakci s vrstevníky, ale i s dětmi mladšími a staršími. Měl by se zachovávat speciální plán, který stimuluje komunikativní, herní, kognitivní, fyzické a jiné aktivity dítěte, zároveň by však měl respektovat specifika dětí.

Respektovat by se však měla individualita dítěte, každý je jedinečná osobnost. Minulost nám ukazuje, jakými směry se šlo dříve a pro naši generaci je tedy hlavním smyslem poučit se z chyb minulých a hledat nová východiska, která však také mohou být inspirována těmi z minulosti. Vyhnálková & Kutálková (2013) se v knize *Exploring Childhood in a Comparative Context* shodují, že předškolní vzdělávání by mělo celkově ve výsledku tedy přispívat k získávání základních pravidel chování, ale také k získávání hodnot a vztahů, které dítěti přispívají k přípravě k dalšímu vzdělávání. Mateřská škola by tedy měla být pomyslným startem k přípravě na další budoucí vzdělávání. Studie totiž potvrzují, že význam předškolního vzdělávání je velký. Evropská komise pro vzdělání, výchovu, kulturu a mládež

se (EACEA P9 Eurydice, 2009) zmiňuje, že je velmi důležité do tohoto vzdělávání investovat. Náprava následků, které jinak přicházejí, pak může být už neúčinná.

1.2 Legislativní rámec předškolního vzdělávání v České republice

Základním kamenem legislativy předškolního vzdělávání je zákon č. 561/2004 Sb. *o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání*, který je nazýván jako školský zákon. Ten je rozčleněn do dvaceti částí, přičemž pro práci je důležitá část druhá, která se věnuje předškolnímu vzdělávání. Toho se týká i vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (novelizace č. 280/2016 Sb.). Tato část školského zákonu pracuje s cíli předškolního vzdělávání, s jeho organizací, povinnostmi a způsoby jeho plnění, a nakonec je zde i podkapitola o individuálním vzdělávání dítěte, které následuje poté, kdy zákonný zástupce dítěte odmítne plnění povinného předškolního vzdělávání dítěte v rámci mateřské školy.

Školský zákon hovoří i o povinnosti plnění předškolního vzdělávání, a to zrovna v několika bodech. Povinnost se vztahuje na všechny občany České republiky, kteří jsou na území ČR déle než devadesát dnů a také občany, kteří jsou z jiného členského státu Evropské unie, a kteří taktéž pobývají na území ČR déle než devadesát dní. Stejně tak povinnost platí i pro jiné cizince, kteří mají oprávnění k pobytu v České republice, a to buď trvale, nebo přechodně po dobu devadesáti dní a také pro účastníky řízení o udělení mezinárodní ochrany, tedy ty, kteří jsou na našem území v azylu. Povinnost se však nevztahuje na děti s hlubokým mentálním postižením. Dále je *„zákonný zástupce dítěte povinen přihlásit dítě k zápisu k předškolnímu vzdělávání v kalendářním roce, ve kterém začíná povinnost předškolního vzdělávání dítěte. Dítě, pro které je předškolní vzdělávání povinné, se vzdělává v mateřské škole zřízené obcí nebo svazkem obcí se sídlem ve školském obvodu, v němž má dítě místo trvalého pobytu, v případě cizince místo pobytu (dále jen „spádová mateřská škola“), pokud zákonný zástupce nezvolí pro dítě jinou mateřskou školu nebo jiný způsob povinného předškolního vzdělávání“* (Zákon č. 561/2004 Sb.). Pokud je dítě přijato do mateřské školy jiné, než jaká je mu přidělena, musí tuto skutečnost oznámit ředitel příslušné mateřské školy škole spádové.

Povinné předškolní vzdělávání se provádí pravidelnou denní docházkou v pracovních dnech, povinnost však není dána ve dnech, na které připadají školní prázdniny. Právo na vzdělávání dítěte v mateřské škole je dáno na celou dobu provozu patřičné mateřské školy.

Zákon také specifikuje, jakými jinými způsoby se dá povinnost předškolního vzdělávání plnit:

- a) individuálním vzděláváním dítěte, kdy dítě nenavštěvuje mateřskou školu pravidelně,
- b) vzděláváním v přípravné třídě základní školy a ve třídě přípravného stupně speciální základní školy,
- c) vzděláváním v zahraniční škole na území České republiky, která má povolení ministerstva k povinnému předškolnímu vzdělávání.

Zákonný zástupce dítěte je povinen oznámit skutečnost povinnosti řediteli spádové mateřské školy nejpozději 3 měsíce před počátkem školního roku, kdy dítěti začíná povinná předškolní docházka.

I ve vyhlášce o předškolním vzdělávání lze nalézt právě i kapitolu o povinnosti předškolního vzdělávání. Rozsah povinného předškolního vzdělávání v mateřské škole je zde specifikován jako:

- *„Povinné předškolní vzdělávání se stanovuje v rozsahu nepřetržitých 4 hodin ve dnech, v nichž je dána povinnost předškolního vzdělávání.*
- *Ředitel mateřské školy stanoví začátek doby v časovém rozmezí od 7 hodin do 9 hodin a uvede jej ve školním řádu“* (vyhláška č. 14/2005 Sb., § 1c).

Úkol je tedy zde ponechán zejména na ředitelích mateřských škol. Uvedené zákony však nespécifikují, jaký přesný sankční postih bude uvalen v případě nedodržování podmínek v zákoně uvedených. Zcela vynechány jsou počty hodin i dní, které může dítě, na kterého platí povinnost předškolního vzdělávání, zameškat. Zákon nechává i patřičnou omluvu na ředitelích mateřských škol, kteří by měli tuto informaci zavést do školního řádu a tím pádem se pro zákonné zástupce stává směrodatná. Ředitel mateřské školy však může požadovat po zákonných zástupcích doložení důvodu nepřítomnosti dítěte, zároveň je naopak zákonný zástupce povinen udat důvod nepřítomnosti dítěte maximálně do tří dnů od výzvy ředitele.

1.3 Kurikulární předpoklady pro předškolní vzdělávání

Mateřské školy jsou v našich podmínkách považovány za instituci, která zajišťuje předškolní edukaci. Od roku 1997 se v České republice změnilo spojení předškolní výchova na předškolní vzdělávání. Přispěla k tomu organizace UNESCO, která vytvořila tzv. ISCED,

Mezinárodní klasifikaci vzdělávání. Aby mohlo předškolní vzdělávání fungovat, musí se zákonitě řídit legislativními a kurikulárními dokumenty. V těchto dokumentech jsou stanoveny cíle, obsah vzdělávání, formy i metody. V České republice existuje tzv. dvouúrovňový model členění kurikula, a to státní a školní. Do prvně jmenovaného patří již zmíněná Strategie vzdělávací politiky 2020 a Rámcový vzdělávací program. Na tuto úroveň poté navazuje školní, ve kterých se pracuje se Školními vzdělávacími programy. Všechna zmíněná kurikula jsou závazná.

Mateřské školy vycházejí z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, jehož poslední aktualizace proběhla v lednu roku 2018. Tato změna se týkala překrývání přímé pedagogické činnosti učitelů. RVP PV původně vychází z tzv. Bílé knihy, Národního programu rozvoje vzdělání v České republice. Program přinesl systém, který ukazuje úroveň vzdělávacích programů se společným jádrem (Maňák, Janík, & Švec, 2008). První verze RVP PV vyšla již roku 2001, kdy byl předložen učitelům pro ověření. Program ještě nebyl povinný, do roku 2005 procházel úpravami a od 1. září roku 2007 podle něj musely pracovat všechny školy (Šmelová & Prášilová, 2018). Program s sebou však přinesl i problémy. Jeho pochopení se často lišilo a chyběly potřebné semináře v této oblasti (Svobodová, 2010). Tento program je výchozí pedagogický dokument. Z RVP PV pak vycházejí mateřské školy při tvorbě školních vzdělávacích programů, které jsou povinné. Na základě těchto školních vzdělávacích programů vzniká v některých mateřských školách třídní vzdělávací program, který však už povinný není.

Program pak definuje i hlavní požadavky, pravidla a podmínky pro předškolní vzdělávání. Je to rámec, který je potřeba zachovávat (Šmelová & Prášilová, 2018).

Program je rozčleněn celkově do čtrnácti kapitol a mimo jiné určuje oblasti vzdělávání. Těmi jsou:

- dítě a jeho tělo (biologická),
- dítě a jeho psychika (psychologická),
- dítě a ten druhý (interpersonální),
- dítě a společnost (sociálně-kulturní),
- dítě a svět (enviromentální) (RVP PV, 2018).

Všechny vyjmenované oblasti se vzájemně propojují. Podle Kořátkové (2014) by se mělo „vycházet z dětských poznatků a zkušeností, na ně navazovat, a přitom podceňovat ochotu

a zájem dozvídat se a učit.“ První a druhá oblast směřují k motorice, jejímu rozvoji, k myšlení a vnímání skrz sebe samého, další tři vedou od dítěte směrem k druhým, k uchopení širšího společenství.

RVP PV celkově pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi, krom zmíněných klíčových pojmů se jedná o rámcové cíle, které vyjadřují všeobecné záměry předškolního vzdělávání, z těch pak vystupují klíčové kompetence, tedy soubor znalostí a dovedností, které na konci předškolního vzdělávání má dítě znát, dále dílčí cíle, ty jsou definovány jako konkrétní záměry, které přísluší dané vzdělávací oblasti, a nakonec tedy dílčí výstupy, což jsou dílčí poznatky, dovednost, hodnoty a postoje, které dílčím cílům odpovídají (Šmelová & Prášilová, 2018). Celý program je formulován, aby tedy souvisel s požadavky, které klade soudobými kurikulárními reformami.

Zmíněné klíčové kompetence jsou pak v programu dále rozpracovány a předpokládá se, že dítě na konci předškolního vzdělávání může mít dosažené znalosti v následujících úrovních:

- kompetence k učení,
- kompetence k řešení problémů,
- kompetence komunikativní,
- kompetence sociální a personální,
- kompetence činnostní a občanské.

Klíčové kompetence jsou dalším prvkem ve zmíněných vzdělávacích cílech. Ve výstupech je nalezneme v uspořádaných cílových kategoriích. Dále je však můžeme vidět, že mají potenciál také k „*vymezení odpovídajícího vzdělávacího obsahu jako prostředku k jejich dosažení.*“ Kompetence tedy v rámci RVP PV můžeme chápat jako cíle. Děti pak mohou podle RVP PV získávat pomocí výstupů určité kompetence (RVP PV, 2018).

Co se týče vymezení povinného předškolního vzdělávání, hlavní kurikulární dokument pro předškolní vzdělávání, Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání zmiňuje v rámci této změny pouze v jednom krátkém odstavci a to následovně: „*S účinností od 1. 1. 2017 je předškolní vzdělávání od počátku školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne pátého roku věku, do zahájení povinné školní docházky, povinné*“ (Smolíková, 2017).

2 VYMEZENÍ POVINNOSTI VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICCE

Je zcela zřejmé, že v průběhu let se školní docházka měnila. Historický kontext je ve vzdělávání velmi důležitý. Ukazuje to, s čím se muselo vzdělávání a jeho teorie potýkat.

Za vlády Marie Terezie byla zakotvena povinná školní docházka v podobě posílání dětí do škol ve věku 6-12 let. V roce 1869 pak byla Říšským školským zákonem ustanovena osmiletá povinná školní docházka. Tento zákon zakotvil povinnost chození do škol prvního a druhého stupně celých devět let vždy od roku, který následuje po dni, kdy dítě dovrší šesti let. Roku 1953 se pak, po vzoru Sovětského svazu, zkrátila povinná školní docházka opět na osm let, bylo to zejména z důvodu dřívějšího zapojení dětí do pracovního procesu. K následnému prodloužení povinné školní docházky došlo až po opětovném zlepšení ekonomické situace v roce 1960. Byla zavedena docházka devítiletá (Tady a teď, 2015). Další předlistopadovou změnou z července roku 1973 byla změna na docházku dvanáctiletou, přičemž ale bylo zavedeno desetileté vzdělávání. Roku 1978 pak byla prodloužena povinná školní docházka na deset roků a současná devítiletá základní škola byla zkrácena na roků osm (Morkeš, 2010). V roce 1990 byla docházka opět zkrácena na let devět, a zároveň bylo uzákoněno to, že základní škola má devět ročníků (Tady a teď, 2015). Tato situace se nezměnila několik let, roku 2017 však přišla novelizace školského zákona a vyhlášky o předškolním vzdělávání. Přinesla tak několik podstatných změn týkajících se předškolního vzdělávání. Tímto se tedy dostáváme k hlavnímu bodu, a to je povinná předškolní docházka. Právě ta byla jednou z podstatných změn týkajícího se předškolního vzdělávání a změnila tak povinnou školní docházku na deset let s tím, že dítě, které dovrší na začátku školního roku pěti let, je povinno navštěvovat předškolní vzdělávání.

2.1 Povinné předškolní vzdělávání v České republice

Dle Průchy (2006) se nahlíželo na vzdělávání v mateřské škole spíše jako na přebytečné. Do karet tomu hrála spousta aspektů a jeden z toho byl právě ten, že předškolní vzdělávání nebylo povinné.

Do 9.července 2014 byl plně platný Národní program rozvoje vzdělávání, Bílá kniha. Platnost tohoto programu nebyla nikdy dána, některé cíle byly nastaveny na pět let, některé na let deset. Program však vznikl roku 2001, od vzniku uplynulo už dlouhých osmnáct let a cíle přestaly být platnými. Za tu dobu se Česká republika výrazně změnila. Klíčovým dokumentem a zároveň podmínkou pro čerpání prostředků z Evropské unie je

nyňí Strategie vzdělavací politiky 2020, ta se tedy stala hlavním programem české vzdělavací politiky. Pod tzv. Strategii 2020 spadá např. Rámec rozvoje vysokého školství do roku 2020, Strategie digitálního vzdělavání do roku 2020, Akční plán inkluzivního vzdělavání na období 2016-2018 a mimo jiné právě tedy i Dlouhodobý záměr vzdělavání a rozvoje vzdělavací soustavy České republiky na období 2015-2020. Posledně jmenovaný dokument byl přijat vládou 15. dubna 2015 jako usnesení vlády ČR č. 277/2015. Klíčovými prioritami tohoto dokumentu je odpovědné a efektivní řízení vzdělavacího systému, podpora kvalitní výuky a učitele a snižování nerovnosti ve vzdělavání, pod které právě náleží i opatření zavést poslední rok předškolního vzdělavání jako povinný, které je pro vzdělavání v České republice obrovskou změnou.

Jak již bylo zmíněno, předškolní vzdělavání je povinné pro dítě, které do začátku školního roku dovrší pětilet, a to od školního roku 2017/2018. Tímto zavedením stát chce docílit téměř 100% docházky pětiletých dětí do mateřských škol, nebo přípravných tříd základních škol. „*Povinné předškolní vzdělavání se stanovuje v rozsahu nepřetržitých 4 hodin ve dnech, v nichž je dána povinnost předškolního vzdělavání*“ (MŠMT, 2014). Další důvod velmi významný k zavedení tohoto opatření je, aby do mateřských škol chodily děti ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí.

Cíli tohoto dokumentu jsou také například posilování kapacit mateřských škol, vylepšit výchovnou a vzdělavací funkci mateřských škol, posílit spolupráci mezi školou a rodinou, zvyšovat účast na předškolním vzdělavání dětí ze skupin a lokalit ohrožených sociálním vyloučením, zahájení diskuze o kvalifikaci učitelů mateřských škol a navrhnout řešení v oblasti vzdělavání dětí do 3 let (MŠMT, 2014).

Otázka zavedení povinné předškolní docházky se na území České republiky řešila již více let před jejím uskutečněním, což je očividné z různých šetření i výzkumů. Kupříkladu Autorka Smolíková (2010) zmiňuje jednu z forem šetření, a to prostřednictvím elektronického portálu, do které se zapojili zejména pedagogové. Z výsledků vyplynulo, že většina diskutujících je pro změnu spojenou s povinnou předškolní docházkou a přikláníla by se k jejímu zavedení, zároveň však nebylo toto zavedení shledáno za nezbytně nutné.

2.2 Povinné předškolní vzdělávání pohledem odborníků

Už po roce 1946, tedy hned rok po druhé světové válce, se objevila myšlenka o rozšíření sítě mateřských škol. Právě tuto myšlenku provázal i návrh na povinné docházky pětiletých dětí do mateřské školy. Stejně jako s přijetím návrhu se objevovali lidé, kteří tento návrh zavrhl. Jedna z nich byla praktická dětská lékařka Sibková (1948). Ta předložila dva druhy argumentů, jedny nemedicínské a jedny medicínské. Co se týče těch nemedicínských, lékařka souhlasila s některými pedagogy, kteří tvrdili, že zavedení povinné školní docházky v 5 letech věku by bylo prospěšné například k výchově ke slušnému chování, či odvykání od sobeckosti. Podle Sibkové by mateřská škola pomohla špatně vychovaným a rozmazleným dětem. Na druhou stranu však podle ní nebyly obstarané dostatečné materiální podmínky, v tehdejší době u mateřských škol chyběly zahrady či hřiště.

Bylo ale běžné, že rodiče posílali své děti do mateřských škol a ženy s malými dětmi zůstávaly doma. Protože po roce 1948 přišel tlak na pracovní zapojení žen, nebylo potřeba tolika učitelů mateřských škol. Pokud by se tedy zavedla povinná školní docházka pro pětileté děti, chyběl by podle lékařky na takový počet dětí personál. Medicínskými argumenty byly například to, že v mateřské škole je vysoký počet dětí a dochází tak k přenosu nemocí. Je zřejmé, že stejně jako pedagogická, tak i medicínská péče u nás pokročila, stejně tak se změnily podmínky předškolního vzdělávání. Rada Evropy však stanovila, že 95 % dětí by mělo navštěvovat mateřskou školu rok až dva před začátek školní docházky a prodloužit tak povinnou školní docházku o jeden rok (Mareš & Opravilová, 2016).

Jedním z nepřiznivců povinné předškolní docházky je psycholog Mertin (2015), který říká: „*Žijeme v určitém státě, a ten by na nás neměl nakládat povinnosti tehdy, pokud to není nezbytně nutné. A jsem proti povinné předškolní docházce. Česká veřejnost předškolní vzdělávání uznává, pokládá školu za prospěšné zařízení. Měli bychom podporovat rodinu a blízké osoby dítěte. Neplatí, že pokud dítě nedochází do mateřské školy, je fatálně poškozeno*“ (Těthalová, 2015). Myslí tedy, že zásadní problém je nakazování něčeho, co některé rodiny s dětmi nevyžadují.

Podle Matějčka (2005) nemá být mateřská škola povinná, on sám říká, že každé dítě, kterého rodiče zažádají o jeho zařazení do mateřské školy, bylo mělo být vzato. Dále se pak zmiňuje o dětech, které z nějakých důvodů do mateřské školy nastoupit nemohou. Pro ty by mělo být nalezeno jiné východisko než každodenní docházku do mateřské školy. Mateřská škola je podle něj „*místem, kde dítě poznává jiné kulturní zvyklosti a společenské normy.*“

Také tvrdí, že je i co vytknout mateřským školám v dnešní době, a to přílišné množství dětí v jedné třídě. Psychologická poradenská služba sama říká, že právě toto je jedním z příčin, proč se některé děti nedostatečně přizpůsobují v prostředí mateřské školy.

Zavedení povinného předškolního vzdělávání má i své příznivce, i své odpůrce. Každá strana přichází s různými argumenty, které stojí za zvážení.

Například Asociace předškolní výchovy (2015) se také vyjadřuje k tomuto zavedení. Nepřivede podle nich do mateřských škol více dětí. Tenhle názor podkládají faktem, že od roku 2005 je uzákoněná bezplatná docházka dítěte do MŠ, pokud si o to rodič požádá. Právě tohoto více než 90 % rodičů využívá. Asociace předškolní výchovy pak podávají daleko více důvodů, z nichž nakonec vyplývá jediné: *„Příprava dětí musí směřovat k připravenosti na vzdělávání s perspektivou celoživotního. Nesmí se zúžit na pouhou přípravu na docházku do 1. třídy.“*

Dalším člověkem, který nepodporuje povinnou předškolní docházku je Literová (2016) z organizace Step by step, neboli Začít spolu. Sama hovoří o tom, že v ní toto zavedení vyvolává otázky a obavy, nevidí v něm až takový přínos. Pohled Strakové (2016) z Institutu pro sociální a ekonomické analýzy je, že je dobře, že se ministerstvo školství snaží pomoci dětem ze znevýhodněného prostředí. Zároveň však pokládá otázku, zda je povinnost potřebná u všech dětí, anebo cíleně pomáhat těm, kteří to potřebují.

Pohled na zavedení povinného předškolního vzdělávání přináší i Drál' (2017) ze slovenské Nadácie Milana Šimečku. Mluví o důležitosti práci s oběma skupinami. Jak s těmi, kterým chceme pomoci, tak s majoritou a to tehdy, pokud se zde objevuje vylučování jedné skupiny obyvatel, například Romů. Na Slovensku návrh na zavedení povinného předškolního vzdělávání neprošel zejména kvůli finančnímu zatížení pro stát. I veřejnost pak nebyla pro. Podle něj je na zvážení, zda nebude lepší nechat předškoláky z vyloučeného prostředí v ruce organizací, jako je například Člověk v tísni (Těthalová, 2017).

Petrů-Kicková (2017) se také vyjadřuje k tématu zavedení povinného předškolního vzdělávání. Také patří k nepřiznivcům této povinnosti, která podle ní *„bere rodičům možnost svobodného rozhodování.“* Říká, že tato povinnost bere rodičům zodpovědnost za vzdělání a výchovu svých dětí, přeci jen by podle ní měla instituce pouze doplňovat rodinnou výchovu, ne ji nahrazovat.

Podle Suchánkové (2017) přibude administrativní zátěže pro rodiče, kteří se rozhodnout dítě předškolního věku do mateřské školy nepřihlásit. Podle ní také rodiče vždy dokážou najít

cestu, jak obejít tuto povinnost. Mateřská škola je pro děti ale přínosem. Platí to však pouze tehdy, působí-li v ní učitelky, které respektují individualitu dítěte.

K situaci se vyjádřila i autorka knih Koťátková (2017), která říká, že každá mince má dvě strany. Hovoří o tom, že si může veřejnost uvědomit důležitost mateřské školy. Jako negativum však vidí v sankcích a tlaku, kterým působí majoritní skupina na tu minoritní, sociálně slabou. Podle ní pak ani nestačí pouhých 10 měsíců, aby se dítě „ulice“ připravilo na školu (Těthalová, 2017).

Povinnost vzdělávání dětí v mateřských školách platí již druhý školní rok. Sumarizaci těchto dopadů lze nalézt ve zprávě České školní inspekce (dále jen ČŠI), která vydala v květnu 2018 tematickou zprávu sdělující právě dopady povinného předškolního vzdělávání. Navštívila více než 400 mateřských škol, aby zjistila, jak toto zavedení funguje. A čísla hovoří jasně. Ve školním roce 2017/2018 se účastnilo vzdělávání v MŠ 96,3 % dětí předškolního věku, zatímco v předchozím roce to bylo 97 %. Je jasné, že do mateřských škol přichází velké množství těchto dětí, zavedení povinnosti však čísla až o tolik nenavýšila.

Desetina navštívených spádových mateřských škol pak potvrdila ČŠI případy, kdy rodiče měli zapsat své dítě, avšak tak neučinili. Největší počet těchto případů byl v Karlovarském, Ústeckém a Středočeském kraji. Ředitelé pak ale zcela nevěděli, jak tuto situaci řešit. Nejčastěji ji řešili nahlášením zřizovateli, případně orgánu sociálně-právní ochrany dětí anebo také zkusili kontaktovat zákonné zástupce těchto dětí. Ne vždy se ale podařilo situaci vyřešit. Nedodržení této skutečnosti se považuje za přestupek, který se trestá pětistícičkovou pokutou (ČŠI, 2018).

Kateřina Valachová (2018), bývalá ministryně školství však říká, že je příliš brzy hodnotit tuto povinnost, rok podle ní není směrodatný, to samé vyplývá také přímo ze zprávy Hodnocení naplňování Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020. Valachová zmiňuje však také to, že záměrem nebylo dostat do mateřských škol děti ze sociálně slabých rodin, ale ukázat všem význam předškolního vzdělávání (Český rozhlas Plus, 2018).

3 DÍTĚ PŘED VSTUPEM DO ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Z výsledků českých výzkumů není zcela jednoznačné, zda předškolní vzdělávání nese nějaké výhody pro děti vzdělávaných v mateřských školách, většinou však poukazují na to, že mateřská škola je významným činitelem při vzdělávání dětí v určitých oblastech. Jde například o sebeobsluhu, zároveň však výzkumy poukazují i na to, že tyto děti jsou později méně soustředěné a ukázněné. „*Předškolní vzdělávání vytváří předpoklady pro pokračování ve vzdělávání na principech maximální podpory dalšího rozvoje dítěte*“ (Langmeier & Krejčířová, 2006). Jiné výzkumy také poukazují na větší sebevědomí, vyrovnání a menší úzkosti u dětí, které navštěvovaly mateřskou školu.

3.1 Předškolní období – dítě pěti až šestileté

Podle psychologů, pediatrů a různých pedagogických zkušeností má určitou logiku to, že dítě má chodit do mateřské školy. Dítě je v tomto věku vyrovnané a rozumnější. Dokáže komunikovat, domluvit se. Dítě je iniciativní a čím dál více ubývá na různých nařčení a sankcí, než jak tomu bylo v předešlém období. Ještě stále si dítě v tomto věku dokáže hrát. Rodiče mají však čím dál větší potřebu děti v tomto věku od hry odrazovat a snaží se jim organizovat jejich čas, aby zbytečně neztrácelo čas u her. Přílišná aktivizace dětí a neustálé řízení právě vede děti k prvnímu odporu k učení právě jako k nějaké povinnosti (Kotátková, 2014).

Některé děti jsou více iniciativní, některé méně. Už v tomto období také můžeme odhadnout typ temperamentu. Tomášová (2012) říká, že: „*Mateřská škola je pro tento typ vyžívání velmi dobrá šance a navazování kvalitních vztahů mezi dětmi je jedním z jejich základních cílů.*“ Učitelka v mateřské škole pak nemá sloužit vyloženě na řízení dětí, ale spíše jako někdo, kdo vytváří bezpečné klima a je zde i pro pomoc. U těchto dětí se pak buduje odpovědnost za vlastní chování.

Právě kolem pátého roku se u dětí objevuje soutěživost. Občas se zdá jako velmi přehnaná a nepravdivá, vrstevníci to však přehlíží. Rodiče a učitelé by měli u takového chování zvolit zlatou střední cestu, rozhodně by se nemělo vyloženě trestat ani podporovat. Stejně jako soutěživost se u dětí objevuje žárlivost. Té se samozřejmě nedá vyhnout, dá se jen zmírňovat. Žárlivost se pak objevuje hlavně u sourozenců. Právě pak mezi pátým a šestým rokem po narození sourozence přichází tlak a manipulace z jeho strany na rodiče. Navazování kontaktů a začlenění do společnosti je pro tyto děti důležité. V tomto období dítě také velmi

vyhledává vztah s druhými. První vzpomínky na kamarády se datují právě do tohoto věku dítěte. Vztahy jsou sice krátkodobé, za to pro dítě významné.

Dítě v tomto období se učí pokusem a omylem, nabývají novými sociálními dovednostmi. Mateřská škola se i v tomto ohledu tedy jeví jako vhodná pro zrání dětí v tomto životním období, je zde velmi vysoká šance na vytvoření sociálních vzorců chování i sociálních dovedností (Průcha & Kořátková, 2013). Proces socializace dítěte je v tomto období v plném proudu (Thorová, 2015). Složkou socializace je také enkulturace, díky ní si dítě osvojí prvky kultury. Tím je myšleno osvojení kultury, její zvyky a tradice, způsob komunikace atd. Vše, co se v předškolním období posiluje a zakládá, bude podle potřeby v dalších letech doplňováno.

V mateřské škole se rozvíjí různé oblasti. Vybrala jsem rozdělení podle Průchy & Kořátkové (2013):

- oblast rozumová,
- osobnostní a sociální,
- esteticko-výchovná a tvořivá,
- pohybová a zdravotní.

První zmíněnou oblastí je oblast rozumová nebo také odborně označená jako kognitivní. Vývoj v této oblasti v předškolním věku je opravdu značně rychlý. Vnímání, které do této kategorie patří, je v tomto věku charakteristické upoutáním pozornost na jednom výrazném detailu a na základě toho pak přisuzovat důležitost. Kolem pátého roku se u dítěte rozvíjí záměrná paměť. Celé období má dítě paměť mechanickou, díky které si dítě pamatuje věci, které se opakují častěji, také si pamatuje spíše konkrétní situace než popis nějaké věci, s tím už souvisí paměť konkrétní. U dětí v tomto období má na kvalitu a délku paměti vliv emoce, které činnost doprovázely. Myšlení je v tomto období ovlivněno hlavně egocentrismem, dítě si myslí, že jak přemýšlí ono, přemýšlet tak musí i ostatní. Myšlení je vázáno na činnost, která se právě děje a se vším, co s ní souvisí. Neodkází rozlišit vlastní dětský pohled na věc od reality světa. I představy jsou nedílnou součástí dětského světa, děti díky nim doplňují neznámé pasáže do věty a celkově do vyjadřování. O těchto výpovědích je pak přesvědčeno jako o pravdivých. U většiny dětí se pak rozvíjí a celkově zkvalitňuje celkový soubor kognitivních procesů.

Rozvoj oblasti osobnostní a sociální se týká, jak už název napovídá, hlavně interakce s druhými lidmi. Nejstarší děti, děti před nástupem do základní školy, se chtějí zařadit do své

genderové skupiny. Chlapci už více inklinují k chlapecké skupině, dívky pak ke skupině dívčí. Mateřská škola je ideálním místem pro získání vztahů s jinými dětmi, naučit se s nimi hrát, jednat, řešit konflikty a celkově komunikovat. To samozřejmě souvisí i sekundární socializací.

V esteticko-výchovné a tvořivé oblasti lze postupem času v mateřské škole pozorovat, jak se tvorba dítěte mění a vyvíjí, jak roste jeho potřeba uspokojovat estetického ducha, mnoho dětí neustále chce něco tvořit, skládat, zpívat atd. Děti tyto uspokojivé prožitky chtějí opakovat a všechno s nimi spojené si velmi užívají. Důležitá je tu role nejen rodičů, ale i učitelky. Ta jim musí nabídnout podnětné prostředí plné potřebných pomůcek, prostředků, ale i metod a různých organizačních forem. Rozhodně je neodrazovat od tvoření a nepotlačovat tak jejich tvořivého ducha.

A v rozvoji v oblasti pohybové a zdravotní je u dítěte v předškolním období velký rozdíl v tělesném vývoji při nástupu, v průběhu a při odchodu z mateřské školy. To koreluje s růstem dítěte mezi první a druhou změnou, ve které se už proporce dítěte více podobá proporcím dospělého člověka. Ty nejstarší děti už mají přesnější pohyb. Umí už trefovat na cíl, mají ladný pohyb, koordinace těla je také na vysoké úrovni, umí chytat míč, házet jej atd. Předškolní doba je u dětí velmi důležitá pro zaujetí s pohybovými činnostmi, získávají si tak návyky i do budoucího života (Průcha & Kořátková, 2013). Proto je na učitelích, zda s pohybem pracují a rozvíjejí ho v rámci činností v mateřské škole, či nechávají děti rozvíjet spontánně.

3.2 Způsobilost dítěte k nástupu do základní školy

Přechod do základní školy bývá pro děti a jejich rodiny velkým mezníkem a důležitou událostí v jejich životech, je to začátek nové etapy života. Je však velmi důležité se zamyslet nad tím, co všechno by dítě mělo zvládat, než do základní školy nastoupí. Je jasné, že dítě potřebuje rozvíjet v různých oblastech, k tomu je však potřeba také volné a spontánní činnosti samotného dítěte, přílišná aktivizace může dítě zatěžovat. Každé dítě je jedinečné, každé je jiné a na to je také potřeba myslet. Z povinnosti docházení do mateřské školy, která se týká každého dítěte od pěti let a je jasné, že nyní nějaká příprava u valné většiny dětí probíhá alespoň skrze mateřskou školu.

Existují dva základní pojmy, kterými můžeme nazvat právě způsobilost, kdy dítě může začít povinnou školní docházkou. U tohoto přechodu se můžeme dozvědět o dvou pojmech,

kterými jsou školní zralost a školní připravenost. Je evidentní, že při zápisu dítě musí splňovat nějaké podmínky, které jsou na dítě kladeny. V jiném případě následuje odklad povinné školní docházky. Do roku 2017 se zápisy do základních škol konaly v lednu a únoru. Právě od roku 2017 se zápisy uskutečňují o něco později, a to až v měsíci dubnu. Důvodem přesunutí je zejména argument, že za těch pár měsíců se děti ve vývoji posunou dál a mohl by se tedy snížit počet jejich odkladů povinné školní docházky.

Následující dva pojmy jsou velmi obsáhlé a já se je pokusím v podkapitolách stručně vysvětlit a oddělit jejich rozdílné významy, které však někteří autoři pokládají za totožné. Já se přikláním k těm autorům, kteří významy rozlišují, nejde podle mě tedy o ekvivalent.

3.2.1 Školní zralost

Školní zralost bývá definována jako „*způsobilost dítěte k absolvování školní výuky*“ (Jucovičová & Žáčková, 2014). To samé však můžeme použít i při definování školní připravenosti, proto je potřebné tuto definici ještě rozšířit. Autoři se ve svých definicích doplňují a shodují. Já se přikláním k definici od Kropáčkové (2008), která říká, že školní zralost je „*charakterizována jako stav dítěte, který zahrnuje jeho zdravotní, psychickou i sociální způsobilost začít školní docházku.*“ Fyzická stránka dítěte nebývá až natolik upřednostňována před těmi ostatními, je však také velmi důležitá vzhledem k tomu, že by dítě mělo být odolné vůči únavě a zátěži, kterou základní škola vytváří. Fyzickou stránku posuzuje pediatr na lékařských prohlídkách. Psychickou zralost pak určuje celkové zrání organismu, zejména rozvoj centrální nervové soustavy. Sociální způsobilost je víceméně jasná, chování i jednání dítěte by mělo být emocionálně stabilní (Kropáčková, 2008).

Školní zralost tedy, jak jsem psala již výše, posuzuje dětský lékař po dovršení pěti let, dále mohou posuzovat úroveň dítěte pedagogové mateřské školy, učitelé základní školy při zápisu dětí do základní školy a pedagogicko-psychologická poradna (dále jen PPP) (Tomášová, 2014).

3.2.2 Školní připravenost

Vágnerová (2012) charakterizuje školní připravenost jako: „*souhrn předpokladů nezbytných pro úspěšné zvládnutí všech nároků školy. Dítě musí dosáhnout určité role, umět přijatelným způsobem komunikovat, respektovat běžné normy chování.*“ Podle mnoha autorů jde u připravenosti zejména o vliv rodiny, o její zázemí, prostředí i hodnoty, na rozdíl od školní zralosti. Dítě si od rodiny mnohé přebírá a osvojuje návyky či sociální dovednosti.

Pojem však také zahrnuje oblast biologickou, zrání organismu, ale vtahuje do toho ke všemu právě i zmíněný vliv výchovy i zázemí rodiny, ve které dítě vyrůstá. Stejně jako zralost se připravenost posuzuje u odborníků PPP. V rámci posouzení úrovně dítěte se pak navrhuje jeho odklad školní docházky.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Cílem mé bakalářské práce je zjistit názory rodičů na povinné předškolní vzdělávání. V rámci práce byl zvolen kvalitativní design, zejména pro větší a osobitější spolupráci s participanty. Díky metodě nestrukturovaného interview tak byl navázán lepší přístup k problematice. Stejnou skutečnost ve své knize píše i Švaříček & Šed'ová (2014) a to, že kvalitativní výzkum „jde do hloubky a kontextuálně zakotveně prozkoumat určitý široce definovaný jev a přinést o něm maximální množství informací.“ V praktické části bakalářské práce se věnuji nejdříve celé charakteristice výzkumné části z hlediska toho, proč jsem si toto téma vybrala, stanovených výzkumných cílů a otázek, hlavní výzkumné metodě a sběru dat, nadále tomu, jak jsem získala data, samotným popisem mého výzkumného vzorku, nakonec přichází výsledky z výzkumu.

4.1 Výzkumný problém

Jak již bylo uvedeno v teoretické části mé bakalářské práce, je zcela zřejmé, že s novou skutečností, a to se zavedením povinného předškolního vzdělávání, se vynořilo spousta názorů právě na tuto změnu. Do školního roku 2016/2017 se zákonní zástupci dítěte mohli svobodně rozhodnout, zda dítě do mateřské školy umístí, či ne. Od roku 2017 však povinnost předškolního vzdělávání zcela změnila tuto svobodu v rozhodování. Ti, kteří nechtěli dítě do mateřské školy umístit, musí volit jinou alternativu, a to například mít dítě doma na takzvaném individuálním vzdělávání, které však s sebou nese také určitá pravidla. Je zcela zřejmé, že názory na povinné předškolní vzdělávání se různí a zrovna zákonní zástupci, v mém případě tedy rodiče, k tomuto tématu mají co říci.

4.2 Cíle a otázky výzkumu

Hlavní výzkumný cíl:

- Zjistit názory rodičů dětí, kterých se dotkla změna v povinnosti předškolního vzdělávání.

Hlavní výzkumná otázka:

- Jaké jsou názory rodičů dítěte, kterého se dotkla změna v povinnosti předškolního vzdělávání?

Dílčí výzkumné otázky:

- Jak rodiče vnímají informovanost o povinném předškolním vzdělávání?
- Jaké znalosti a dovednosti jsou podle rodičů aktuálně rozvíjeny v mateřských školách?

4.3 Hlavní výzkumná metoda a zpracování dat

Jak je již výše zmíněno, za hlavní výzkumnou metodu bylo využito nestrukturované interview. K interview jsem neměla vytvořený žádný podklad, vždy jsem k participantům šla tzv. s "čistým štítem". Interview probíhaly vždy v prostředí blízké pro participanty zejména kvůli tomu, aby jim bylo prostředí příjemné a byla tak uvolněná atmosféra. Interview jsem nahrávala na diktafon a poté jsem získaná data pomocí transkripce přepsala do písemné podoby. Všechny své transkripce jsem pečlivě zkontrolovala, abych se vyhnula případným chybám, a následně je podrobila metodě otevřeného kódování, která je podle Švaříčka & Šed'ové (2014) metoda, kdy jsou „*údaje rozebrány, konceptualizovány a složeny novým způsobem. Text je rozbit na jednotky, těmto jednotkám jsou přidělena jména a s takto nově pojmenovanými fragmenty textu výzkumník dále pracuje.*“ Otevřené kódování proběhlo metodou tužka a papír. Kódy jsem několikrát opakovaně pročítala, vracela se k nim a měnila je tak, aby byly ve výsledku srozumitelné a jasné. Na základě těchto kódů jsem vytvořila subkategorie, které mi vyplynuly. Byly obecnějšího charakteru, avšak stále jich byl přebytek. Nakonec jsem tedy vytvořila výsledné kategorie.

4.4 Vstup do terénu a získávání dat

Výběr mého vzorku byl záměrný. Výzkumný vzorek tvořilo osm rodičů, jejichž dítě bylo právě to, kterého se vzhledem k věku, dotkla povinná předškolní docházka. Je zcela jasné, proč jsem právě tyto rodiče vybrala. Potřebovala jsem ty, kteří s touto povinností měli reálnou zkušenost. V mém nejbližším okolí jsem se spojila s těmi, kteří se s povinností osobně setkali, přes ně jsem se spojila s dalšími rodiči dětí.

Interview s rodiči probíhaly v měsíci lednu a únoru 2019. Setkání byla různě dlouhá od půl hodiny do hodiny a půl, z toho však nahrávání probíhalo 10-20 minut s jednou výjimkou, kterou tvořila matka s dítětem s poruchou autistického spektra, kdy nahrávání rozhovoru trvalo 55 minut.

Na začátku setkání jsem rodiče obeznámila s tím, o čem bude interview pojednávat a o tom, jaký je záměr mého výzkumu. Zároveň jsem se vždy zeptala, zda mohu rozhovor nahrávat na diktafon a použít pak výsledky v mé bakalářské práci. Tato slova jsem pak vždy zopakovala přímo při nahrávání na diktafon jako potvrzení souhlasu. Snažila jsem se o spontánnost mých otázek a návaznost na výpovědi rodičů. Některé odpovědi byly velmi stručné a má snaha se opírala hlavně o to, aby odpovědi byly více obsáhlé. Délka rozhovoru byla však dána zejména délkou odpovědí rodičů, které někdy nebyly příliš dlouhé z důvodu neznalosti tématu, nebo někdy však také omezujícím časem rodičů.

4.5 Charakteristika výzkumného souboru

Do výzkumu, jak již bylo zmíněno výše, bylo zapojeno osm rodičů od dětí, které se zúčastnily v minulém nebo přítomném školním roce povinného předškolního vzdělávání.

Rodič č. 1

- Matka pětiletého chlapce, který navštěvuje mateřskou školu, která je jeho spádová. Dítě navštěvuje mateřskou školu od tří let. Matka pracuje v sociálním zařízení a má vzdělání střední s maturitou, 42 let.

Rodič č. 2

- Matka šestileté dívky, která navštěvuje mateřskou školu. Ta byla vybrána kvůli blízkosti zaměstnání, matka je však aktuálně na mateřské dovolené s mladším synem. Dcera navštěvovala mateřskou školu od tří let. Matka má 31 let a je vysokoškolsky vzdělána.

Rodič č. 3

- Matka čerstvě sedmiletého chlapce, který má Aspergerův syndrom a ADHD. V minulém roce se zúčastnil povinného předškolního vzdělávání, se kterým matka nebyla spokojena, mateřskou školu však bere jako důležitou, ona sama syna přihlásila do spádové mateřské školy. Syn navštěvoval mateřskou školu od tří let. Matka pracuje v sociálních službách, její dosažené vzdělání je středoškolské s maturitou a má 44 let.

Rodič č. 4

- Matka šestileté dívky, ta navštěvuje mateřskou školu, která byla vybrána matkou z důvodu nespokojenosti s mateřskou školou, kterou navštěvovaly její starší děti.

Dcera navštěvuje mateřskou školu od dvou let. Matka pracuje v sociálních službách, je vyučena, má 48 let.

Rodič č. 5

- Matka šestiletého chlapce, který navštěvuje mateřskou školu. Ta byla vzhledem ke svým kvalitám vybrána samotnými rodiči. Syn má vadu řeči, v mateřské škole navštěvuje speciální logopedickou třídu a bude následovat odklad školní docházky. Mateřskou školu navštěvuje od dvou let. Matka je na mateřské dovolené, má 40 let a je vyučena.

Rodič č. 6

- Matka šestileté dívky, která navštěvuje rodiči vybranou mateřskou školu. Dcera nastupovala do mateřské školy ve dvou letech. Matka je nyní na mateřské dovolené, je vysokoškolsky vzdělána, má 33 let.

Rodič č. 7

- Matka šestileté dívky, která navštěvuje mateřskou školu od tří let. Rodiče vybrali mateřskou školu vzhledem k blízkosti bydliště a zároveň jsou s ní z minulosti spokojeni, je to jejich spádová mateřská škola. Matka je nyní na mateřské dovolené, pracuje však částečně z domu, má 36 let a je vysokoškolsky vzdělána.

Rodič č. 8

- Matka šestileté dívky, která nyní navštěvuje již základní školu, minulý školní rok však byla povinna předškolního vzdělávání a chodila do mateřské školy, která byla jejich spádová. Do mateřské školy však nastoupila již ve třech letech. Matka je vysokoškolsky vzdělána, má 34 let a nyní pracuje pro Policii České republiky.

Tabulka č.1 – charakteristika výzkumného souboru

Rodič	Vzdělání	Mateřská škola	Dítě v MŠ od
1	Střední s maturitou	Spádová	tří let
2	Vysokoškolské	Vybrána rodiči	tří let
3	Střední s maturitou	Spádová	tří let
4	Střední bez maturity	Vybrána rodiči	dvou let
5	Střední bez maturity	Vybrána rodiči	dvou let
6	Vysokoškolské	Vybrána rodiči	dvou let
7	Vysokoškolské	Spádová	tří let
8	Vysokoškolské	Spádová	tří let

Je zcela očividné, že můj vzorek tvořily pouze matky dětí. Shodou náhod pak byly mateřské školy napůl vybrány rodiči, napůl byly mateřské školy spádové pro jejich děti. Žádné z dětí nezačalo mateřskou školu navštěvovat až v pěti letech, kdy pro ně začalo předškolní vzdělávání být povinné. Z tabulky je také patrné, že při výběru mateřské školy nezáleží na dosaženém vzdělání.

5 INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT

Na základě analýzy 8 rozhovorů jsem vytvořila pět významových kategorií. Interpretaci těchto kategorií uvádím níže v následujících podkapitolách.

5.1 Mateřská škola jako příprava pro základní školu

První kategorie zobrazuje to, jak rodiče vnímají předškolní vzdělávání a mateřskou školu jako celek vzhledem k návaznosti na pokračování v dalším vzdělávání. Zda ví, jaké oblasti rozvoje jsou v mateřské škole rozvíjeny a podporovány. V rámci odpovědi pak mohu této kategorii ponechat název, který odpovídá přikládané důležitosti mateřské školy ze strany rodičů vzhledem k přípravě dětí na základní školu.

„...že je to taková průprava, pokud to dítě bude navštěvovat klasickou základní školu, tak si myslím, že je to dobrá průprava. Protože je v kolektivu, zvyká si prostě na nějaký režim, což v té škole samozřejmě bude taky, mně vyhovuje tady toto, to školství, ta mateřská škola a základní škola.“ (R1)

K problematice přípravy dětí v mateřských školách na základní školu se vyjadřuje i autorka Kutálková (2014), která si myslí, že by předškolní vzdělávání mělo zajistit harmonický rozvoj schopností, aby následně dítě, až na to přijde vhodná doma, nemělo problém s naučením se číst, psát a počítat. Jedna z participantek však poukazovala i na to, že její dítě se naučilo číst. Zároveň je ale podle rodičů tlak ze strany základních škol.

„A dřív se neučilo nic a teďka se chce, aby děcka pomalu uměly počítat do dvaceti, když jdou do první třídy a měly základy v písmenkách a podobně...No jako chápu základní školu, že prostě to takhle je pro ně pak jednodušší, že ty děcka nemusí úplně tak piplat, na druhou stranu to stejně asi každá školka nedodrží, takže pak když se jim dostanou do školy, tak je stejně musí piplat.“ (R7)

A rodiče vesměs mluví o tom, že mateřská škola předává dítěti i to, co by nikde jinde nezískaly. Velký význam mateřským školám připisují i autoři Průcha & Koťátková (2013), kteří se shodují v tom, že všechny děti jsou díky mateřským školám připraveni na zahájení povinné školní docházky a zároveň tedy zde mohou být vyrovnány nedostatky, které mohou u některých dětí nastat v různých případech. A co se tedy jako důležité rodiče shledávají celkově v mateřské škole?

„Tam se hodně zpívá, takže vím že prostě jakože...jako tam přijdu pro ňu třeba odpoledne a paní učitelka sedí u klavíru, hraje na klavír a prostě jako děti zpívají spontánně.“ (R4)

Zpěv jako takový spojený s tancem je podle rodičů častá ukázka toho, co s dětmi učitelky v mateřské škole dělají, u dětí rozvíjejí. Není to však jediné, čemu se v mateřských školách podle nich věnují. Velmi často se rodiče zmiňovali o práci s výtvarným materiálem. Tuto skutečnost můžeme najít i v RVP PV (2018), kdy v očekávaných výstupech ve vzdělávací oblasti Dítě a jeho tělo se objevuje doslova, že dítě by mělo ovládat práci s grafickým a výtvarným materiálem.

„Jsem ráda, že se mu věnují, že ho naučí různé techniky malování, které potom můžeme spolu doma rozvíjet.“ (R1)

„Malovali, malovali, lepili, kreslili víly.“ (R3)

Často však ale šlo i o to, že výtvarné práce jejich dětí byly vystaveny na chodbách a nástěnkách, proto, když rodiče odpověd' na to, jaké znalosti a dovednosti v mateřské škole rozvíjejí, zmínili právě onu výtvarnou činnost. Obrázky a jiná díla dětí však nebyly jediné, co rodiče na chodbách pozorovali. Nejedna matka se zmiňovala také o pracovních listech na grafomotoriku, která je podle nich důležitá před vstupem na základní školu.

„Na nástěnkách jako měli nějaké výtvary a to, a měli i vlastně pracovní listy dané jakože na okně, že jsem se mohla podívat, co dělali. Takové nějaké ty grafomotorické cvičení.“ (R8)

Bednářová & Šmardová (2011) vidí důležitost v rozvoji grafomotoriky, jelikož ta pak ovlivňuje psaní, pokud je tedy grafomotorika opomínána, může mít dítě písmo neúhledné a nečitelné.

Dalšími příklady toho, jaké znalosti dětí jsou rozvíjeny v mateřské škole je například znalost lidského těla, základní znalost písmen a čísel a jako důležité často rodiče zmiňovali i to, že se dítě naučilo podepsat. Z výpovědi je zcela jasné, co rodiče tíží. Na jednu stranu jsou rádi, že v mateřské škole se děti na školu základní připraví, podle nich je ale příprava někdy až moc přehnaná. Znalosti dětí se pak mohou výrazně lišit, a nakonec si s tím musí poradit až škola základní. Jak jsem již však zmiňovala, rodiče přikládají mateřské škole velkou důležitost. Velmi často se tak zmiňovali, proč si myslí, že by dítě do mateřské školy mělo chodit.

5.2 Příprava pro život

Rodiče vnímají mateřskou školu nejen v rámci důležitosti pro přípravu na základní školu, nýbrž i jako přípravu na život jako takový.

„Tak třeba práci v kolektivu, jo, aby se jako to dítě, jakože zapojovalo. Protože když sedí samo doma, tak potom se těch dětí tak jakože straní a stydí se a líp se potom skamarádí, jo, když je mezi těma dětma a vyřádí se, to určitě, vyřádí se samo.“ (R2)

„Jakože ten rozvoj a ta socializace prostě. Nemůže jít děcko z domu zrovna do školy, já si to teda myslím.“ (R8)

Většina rodičů se tak vyjadřuje zejména k tomu, že mateřská škola je důležitý zdroj socializace dítěte. Ačkoliv doma mohou komunikovat s ostatními a často mají i sourozence, či se potkají s dětmi na dětském hřišti, stále zůstává pobyt v mateřské škole jako něco pro něj nenahraditelného, co se týče kontaktu s jinými dětmi. Socializace v mateřské škole je v plném rozvoji i podle autorky Vágnerové (2012), která říká, že předškolní období můžeme chápat jako *„období přípravy na život ve společnosti, a to z širšího hlediska, než je pouze navazující vstup do školy.“*

Mí participanti se tedy shodují s odbornou literaturou. Jedna z matek, která má syna s ADHD a Aspergerovým syndromem se vyjádřila takto:

„My jsme ho tam vždycky chtěli dát, aby byl v kolektivu, aby fungoval, aby normálně prostě chodil.“ (R3)

Z toho jasně vyplývá, že i ona žádá, aby její syn i skrz problémy, které s navazováním kontaktu má, chodil do mateřské školy. Nadále se však vyjadřovala, že kontakt s dětmi však její syn nevyhledával, učitelky jej do aktivit příliš nezapojovaly, a tak nakonec neměla mateřská škola na jejích syna takový účinek, jaký rodiče očekávali. Jedna matka však mluví o mateřské škole doslova jako:

„Takže školka, to je úplně super.“ (R7)

To, že rodiče své děti do mateřské školy dávají tedy podle nich souvisí i s kolektivem, který jinde nepotkají. Lákadlem pro přihlášení dítěte do MŠ tedy není jen samotná příprava na základní školu. Kapitulu bych shrnula právě v to, že pro dítě je podle rodičů mateřská škola nesmírně důležitá. Nejenže se děti rozvíjejí ve spoustě oblastech, které je mohou připravit na základní školu, ale nejdůležitější element v mateřské škole je právě socializace, kontakt

s jinými dětmi i osobami pracující v mateřské škole. V tom se shodují i psychologové Lagmaier, Krejčířová (2006) i Vágnerová (2012).

5.3 Do mateřské školy? Čím dřív, tím líp

Jak jsem již naznačila v předchozí kategorii, děti mých participantů by do mateřské školy chodily, i kdyby na ně nebyla dána legislativní změna o povinnosti předškolního vzdělávání. Z tabulky č.1 vyplývá, že všichni rodiče své děti zapsali do mateřské školy buď ve dvou, či třech letech.

„Vlastně jí ještě nebyly tři roky. Vlastně v září nastoupila a vlastně následující rok v lednu pak měla tři.“ (R4)

Zároveň se neobjevila žádná matka, která by měla nějaký problém spojený s mateřskou školou od dvou let. Opravilová (2016) se k tématice dvouletých dětí v mateřských školách vyjadřuje ve smyslu, že je potřebné respektování specifík, a to zejména těch vývojových a také respektování potřeb dětí mladších tří let. Je podle ní na místě, aby takových dětí nebylo ve třídě příliš mnoho a aby se zvýšil počet pedagogického i nepedagogického personálu.

„U V. (nejstaršího syna) to bylo plné, takže my jsme byli rádi, že jsme se dostali, u H. (prostřední dcery) to zrušili ten rok, takže ona nemohla jít, přitom by to zvládla jít o toho půl roku dřív a u A. (nejmladšího syna) to taky jako nejde. Je to plné. Takže budeme vůbec rádi, když se dostaneme od těch tří let.“ (R7)

Spíše se tedy objevovaly výpovědi, že kdyby to šlo, své dítě by od dvou let do mateřské školy umístili. Zde je vidět, že tedy rodiče své děti do mateřské školy dávat chtějí. Podle společnosti Tady a teď (2015) je pak Zlínský kraj jeden z těch, kdy se rodičům stává, že i přesto, že chtějí dítě dát do mateřské školy, obecní MŠ je nepřijme. Pro participanty tedy není podmínka povinnost dát dítě od pěti let do MŠ. Hlavní důvody jsou jasné, nejčastěji je to tlak ze strany zaměstnavatele.

„A co se týká toho předškolního věku, to je zákonné, já jsem nad tím ani nepřemýšlela. Já jsem s tím do dítěte jako by tříleté dala, jednak taky bylo mně drženo místo, nechtěla jsem tady přijít o práci, která mě baví a vůbec jsem neřešila v potaz, že jako ten předškolní věk, nebo to, ta poslední jakoby třída, jestli se tomu tak dá říct je povinná.“ (R1)

Participantky se tedy shodovaly v tom, že práce byla důležitým prvkem, proč dítě do mateřské školy daly už dvou, či tří let.

„Jo, jako potřebuju i mu (mladšímu synovi) se věnovat a... a hlavně jsem jako věděla, že jako já se jí nebudu moct doma věnovat, tak jako oni v té školce, když musím lítat kolem toho mimina.“ (R8)

Objevovaly se však také matky, které byly na mateřské dovolené s mladším dítětem, a i skrz mateřkou své děti do MŠ zapsaly. Důvod je samozřejmý, doma nepředají dítěti tolik, co v mateřské škole. Proč však rodiče do mateřské školy své děti nedávají je podle nich ten, že jsou zahálčiví, nechtějí ráno děti připravovat do mateřské školy a jezdit s nimi. Zároveň si ale ostatní matky myslí, že je velmi náročné mít doma všechny děti, věnovat se všem a do toho se plně starat o domácnost.

Některé z matek se rozhodly do mateřské školy přihlásit i z důvodu, že tam své děti zapsali sousedi či známí, kteří mají stejně staré dítě a rodiče tak nechtěli „trhat partu“. Zároveň se jedna z matek vyjadřuje k povinnému očkování, pokud si už tedy rodiče nechají své dítě doma. Má zkušenost s tím, že když musela její blízká známá zapsat dítě kvůli povinnosti uvalené na její dítě zjistila, že do mateřské školy nemohou skrz povinné očkování, které jejich dítě nemá a že si tady tedy zákon dosti protirečí. Ministerstvo zdravotnictví (2017) jasně nespecifikuje, že děti pětileté neočkované nemohou do mateřské školy. Legislativa je tak zde nedotažená, proto musí všechny pětileté děti do mateřské školy povinně i bez očkování.

Dále bych tedy také chtěla poukázat na skutečnost vybírání mateřské školy rodičů pro jejich dítě. Skrze spokojenost se někteří rodiče rozhodli pro umístění dítěte do jejich spádové mateřské školy.

„Máme to hodně blízko a nechce se nám nikam jezdit.“ (R7)

Spádové mateřské školy jsou vždy blízko bydliště, proto své děti rodiče často nechávají zde. Někdy je však výběr mateřské školy také spojen se zkušeností z minulosti, kdy rodiče znali školu skrz staršího sourozence.

„Jsem spokojená, jsem, protože jsem věděla, do jaké školky ho dávám. V té školce byla moje starší dcera, takže díky tomu prostě to prostředí mi vyhovuje, vyhovuje mně paní ředitelka.“ (R1)

Jedna z matek se dokonce vyjádřila takto:

„Ano, já jsem do ní sama chodila.“ (R6)

Její osobní zkušenost s mateřskou školou ji přesvědčila, aby do ní chodila i její dcera. Ačkoliv uplynulo už mnoho let od toho, kdy ona sama mateřskou školu navštěvovala a personál se vystřídal, do mateřské školy chce ke starší dceři umístit i tu mladší. Jejich mateřská škola je i není spádová, v malém městě je to podle ní výběr víc liberální a oni jsou na pomezí dvou mateřských škol, které se v jejich městě nacházejí. Vztah rodičů ke škole ve své knize popisuje Šedřová (2004), kdy zmiňuje, že existují čtyři druhy rodičů, a to rodič partner, klient, občan a problém. Jednoznačně ale vyhrávají roli zákaznickou, kdy se tedy rodiče nepodílejí na tvorbě školního vzdělávání a když jsou spokojeni s mateřskou školou, nechají své dítě zde i nadále, pokud ne, pošlou dítě o MŠ dál. Pokud šlo tedy o mateřskou školu, kterou rodiče vybírali sami:

„Že se nám líbila, tak ale jako dávali jsme všude možné jakoby v okolí, a to byla stejně jediná školka, kde nám, jakože ju vzali, protože tehda ten rok jeden byl šílený, že v každé školce měli třeba dvě místa, čtyři místa. Jo, že měli strašně málo, takže jsme byli rádi, že jsme ji tam nějak natlačili. Jo, takže prostě a líbila se nám ta školka aj...No máme jako že tu školku blízko práce, takže i proto s tím zavedením a vyzvedáváním je to dobré.“ (R2)

U některých rodičů to právě souviselo nejen s blízkostí od domu, nýbrž blízkostí pracoviště, kam by tak jak tak jezdili. Vybírání mateřské školy se však netýkalo jen vzdáleností, ale také spokojeností z minulosti. Stejný výsledek vzešel i z výzkumu Strakové (2014), která popsala, že rodiče spoléhají na to, jak se jim MŠ zdá a také na získané zkušenosti, které ukážou, jestli je jejich volba správná.

„No my tam máme právě ještě jednu školku, ta je křesťanská a tam chodily tři předešlé děti moje a jak tam jsem taky byla spokojená, ale tam potom byla nějaký problém s paní učitelkou a bylo tam cítit takové, jakože těžší vzduch, jako opravdu tam...tam jako nebyla dobrá ta atmosféra. Tak jako to už jsem zaváhala, a přestože tady tato školka je blíž k zaměstnání, měla bych to jednodušší, tak jsem dala teda na tady tuto školku.“ (R4)

A právě s touto mateřskou školou měly zkušenost i další dvě matky. Škola získala dokonce ocenění, rodiče jsou s ní celkově spokojeni. A to jak s personálem, tak se zázemím a také právě s tím, že nabízejí zařazení dítěte do méně početné třídy logopedické, kde pracují zejména s jazykem a řečí, což oceňuje zejména jedna matka, která se zmínila o odkladu právě kvůli špatné mluvě jejího syna. Klinická logopedka Kolmanová (2018) však v jednom ze svých článků zmiňuje, že špatná výslovnost není základ neúspěchu na základní škole.

Do mateřské by tak rodiče děti dávali tak či tak, i kdyby povinnost docházky neexistovala. Na to bych však navázala až v další kategorii.

5.4 Zbytečná nutnost

V další kategorii se pokusím shrnout celkové názory na povinnost, která byla dětem mých participantů zákonně dána, a vše s povinností spojené. Všichni o této skutečnosti věděli, ne všichni však měli dostačující informace o této změně, a tak někdy docházelo k nepochopení si navzájem.

„Ne, no tak, tak to je všeobecně známé (povinnost), takže jako...“ (R8)

Všichni rodiče se však shodli na jednom, dítě by v pěti letech rozhodně mělo chodit do mateřské školy, nebo jsou názoru toho, že povinnost vázaná na jejich děti je jim jedno. Význam mateřské školy je velký i podle Mertina (2015), který se v časopise Informatorium 3-8 vyjádřil k této problematice. Povinnost je podle něj však zbytečná, i mí participantů se vyjadřovali, že:

„...jako víceméně je mi to jedno. Nebo bych to neřešila, protože já si myslím, že ti předškoláci by měli chodit do té školky.“ (R5)

A kdo může mít problém s povinností? U rodičů se objevila shoda. Myslí si, že povinnost byla zavedena kvůli sociálně znevýhodněným skupinám, kdy samozřejmě mají pravdu. Česká školní inspekce ale ve své zprávě Dopady povinného předškolního vzdělávání (2018) uvádí, že právě tam, kde byl největší počet nezapsaných dětí do mateřských škol a zároveň s počtem dětí ze sociálně a ekonomicky složitějšího prostředí, byl Ústecký kraj a v tomto kraji se objevil nárůst zápisů do mateřských škol v minulém roce.

„Já si myslím, že tak jediný, kdo s tím může mít problém, je cikánská menšina. Kvůli kterým to podle mě bylo zavedené, ale jinak si myslím, že jako...že jako normální lidi, jakože česká rodina jako by s tím snad neměla mít problém. Jakože...“ (R2)

Jiná matka zase zmiňuje, že se zavedením povinnosti by mohly mít problém tzv. “biomatky“, které nechtějí dávat své děti do klasické mateřské školy, nýbrž si je chtějí nechávat doma či je dávat do alternativních mateřských škol. Často se tady právě objevovala dezinformace, že Montessori mateřské školy či lesní mateřské školy nejsou místa, kde se dá zařadit dítě v pěti letech, aby splňovalo povinné předškolní vzdělávání.

Jako odpověď pro nepochopení rodičů, proč má někdo s přihlašованиеm dětí do mateřské školy v pěti letech problém, použiji tento výrok:

„No, školkovně zdarma.“ (R7)

Někteří rodiče se shodují v tom, že největší plus právě spojené s posledním ročníkem v mateřské škole je školkovně zdarma a myslí si, že toto je velký element toho, jak mateřské školy mohou nalákat co nejvíce dětí a zároveň se podivuje nad tím, že s posledním ročníkem může mít někdo problém. Tak to také původně MŠMT zamýšlelo, kdy od roku 2005 změnilo školský zákon a zavedlo tak bezplatný poslední rok v mateřské škole. Důvod již tenkrát byl nalákání většího počtu dětí do MŠ. Ale co tedy rodičům vadí skrz povinnost je zcela jasné a vyplívá to naskrz většinou rozhovorů.

„Jakože tam je povinnost, jakože omluvit jako to dítě, jako z jakého důvodu nejde do školky, jakože ne jenom prostě jako nepřijde, ale musel tam být důvod.“ (R4)

Je to právě omlouvání, které se se zavedením povinného předškolního vzdělávání přišlo jako novinka a všechny rodičům bez výjimky nějakým způsobem vadí a překáží. Je to podle nich další zbytečný zátaras a další byrokracie jak pro ně, tak pro učitelky. Ministr školství mládeže a tělovýchovy Stanislav Štech (2017) však sdělil, že omlouvání dětí je zcela na ředitelích, proto podle něj mohou ředitelé po debatě s rodiči najít jiný kompromis.

„Ano, je to velice otravné, člověk tam musí omlouvat, že byl třeba u zubaře nebo u doktora, dokonce jsem tam omlouvala i prázdniny, což mě přijde úplně uhozené jako. Je to prostě papír navíc a nikdo to nekontroluje, papíry se zahodí a zbytečně vytištěné papíry.“ (R7)

Rodiče se o omlouvání začali vždy zmiňovat sami. Ani jednou jsem s touto informací nezačala já osobně, což ve člověku automaticky evokuje, že to rodiče berou jako nějakou vážnější změnu stávajícího stavu, na kterou byly doposud v mateřské škole zvyklí. Kde se však o těchto změnách a celkově o povinnosti dozvěděli bylo kolikrát rozporuplné, někteří rodiče odpověď často neznali.

„Ne, školka ne. Spíš, když jsem řešila jakoby kam umístit to dítě, jestli zůstane v té školce, nebo do jaké školky ho umístit tak to spíš z internetu.“ (R1)

Často teda si rodiče mysleli, že informace zjistili zejména z médií.

„Spíš ve zprávách, když se to začalo řešit, že to bude povinné.“ (R2)

Jedna z matek však informace o zavedení povinnosti získala přímo z mateřské školy, kdy nástěnky na chodbách informovaly rodiče o akcích a upozorněních. Zároveň to bylo

sděleno mateřskou školou na setkání v příležitosti akce, kterou mateřská škola pořádala, a to pasování dětí na začátku školního roku. O informace z mateřské školy šlo však o jednu světlou výjimku. Informovanost jako taková se však zdála dostačující a nikdo z rodičů si s toutle souvislostí na nic nestěžoval. Společnost Člověk v tísni, o.p.s. ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování Úřadu vlády a dalšími partnery roku 2017 provedli dotazníkové šetření a zjistili, že informovanost o povinnosti předškolního vzdělávání se ukazuje jako jeden z problémů spojených s touto skutečností. O to horší pak je, že bylo zjištěno i nedostatečné informování nejen rodičů, ale i vedení mateřských škol a měst.

„No stejně, stejně by tam většina těch dětí asi chodila a některé děti, i které mají tu povinnost, tak tam stejně nechodí, jak jsem nedávno četla, takže je to zbytečné.“ (R6)

Zároveň je tedy vidět, že některým rodičům povinnost přijde zbytečná. Ne všichni si totiž myslí, že by tato změna měla být legislativně ukotvena a že je vlastně naprosto nepotřebná. Většina rodičů se shoduje v tom, že ačkoliv je mateřská škola důležitá, není zcela potřeba zavádět povinný předškolní ročník. Tímto bych tak chtěla navázat na další kategorii.

5.5 Mateřská škola již nestačí

Někteří z rodičů vnímali určité trápení spojené s jejich mateřskou školou či trable spojené se samotným zavedením povinné předškolní docházky. To, k čemu se rodiče také často vyjadřovali a já jsem se rozhodla zahrnout je část, kdy rodiče vyjadřovali názor, že příprava z mateřské školy je nedostatečná.

„...ale ve školce ho nebyli schopní zapojit do předškolní přípravy.“ (R3)

„To je spíš jako tak, ale jo, vyloženě si hrajeme, jakože třeba si zpíváme, nebo něco kreslíme, nebo prostě když má nějakou hru, tak jakože se zapojíme spolu...“ (R4)

Jedna z matek ale oponuje názorem, že:

„Že učitelky fakt nesuplují ty rodiče. Nesuplují, ale spousta rodičů na to sází, že opravdu ten učitel nebo ta učitelka je tam od toho, aby to naučila to dítě.“ (R1)

O čemž se zmiňuje i RVP PV (2018), kde se píše, že mateřská škola by měla „doplňovat a podporovat rodinnou výchovu“ a ne ji zcela nahrazovat, či jak se zmiňuje participantka, suplovat. Některé participantky se také zmiňovaly o pestré nabídce kroužků, které děti v MŠ mají a se kterými jsou spokojeni jak rodiče, tak právě i děti.

„Kroužky mají v rámci vlastně toho pobytu ve školce, takže H. (nejstarší dcera) chodí do Valášku, do výtvarky, mají grafomotoriku, to je vlastně příprava na tu...do školy.“ (R7)

Naopak ne všude je nabídka taková, jakou by si rodiče představovali. Musí tak kroužky hledat jinde.

„Jo, ale jinak jako ty kroužky tam jako pro ty děcka ne-e nejsou, pro ty školčáčky.“ (R8)

Celkově však ale musím konstatovat, že rodiče a podle nich i jejich děti jsou s mateřskými školami převážně spokojeni. Se zázemím, atmosférou, nabídkou, personálem atd. Ne všechno však mateřské školy podle nich zvládají, a proto je podle nich potřeba tuto instituci také řádně doplňovat v momentě, kdy už nestačí.

6 SHRNUÍ VÝZKUMNÝCH ZJIŠTĚNÍ

Poslední kapitola praktické části s sebou nese závěry realizovaného výzkumu a shrnutí jako celku. Ve výzkumu šlo o zjištění názorů rodičů na povinné předškolní vzdělávání. Na počátku byl kladen cíl výzkumu i jeho hlavní a dílčí otázky. Pomocí rozhovorů na ně bylo odpovězeno. Po zpracování výsledků byla data interpretována v předchozí kapitole.

Díky předchozím kategoriím se tedy dá odpovědět na všechny otázky, které byly na začátku výzkumu kladeny.

Hlavní výzkumná otázka:

Jaké jsou názory rodičů dítěte, kterého se dotkla změna v povinnosti předškolního vzdělávání?

Na základě výzkumu bylo tedy zjištěno, že názory nejsou tak rozporuplné, jak jsem očekávala. Rodiče se ve výpovědích příliš nerozcházejí, z výsledků je opravdu jasné, že zavedení povinného předškolního vzdělávání se jim jeví jako něco nadbytečného zejména z důvodu, že děti by do mateřských škol chodily i bez zavedení povinnosti, čemuž tedy odpovídají i procenta dětí navštěvujících mateřskou školu. Myslí si tedy, že zákon, který specifikuje povinnost je zbytečný anebo je jim to ve výsledku jedno. K tomu však mluví o důležitosti mateřské školy pro dítě. Mateřská škola toho dítěti mnoho předá a je tedy podle nich na místě, aby dítě do mateřské školy chodilo, jen ne povinně.

Dílčí výzkumné otázky:

Jak rodiče vnímají informovanost o povinném předškolním vzdělávání?

Bylo zjištěno, že informování rodičů je nedostačující. Ačkoliv všichni rodiče o povinnosti věděli, ne vždy však věděli, odkud informace vzali a pouze jedna participantka pak vypověděla, že informace má přímo z mateřské školy. Ostatní mluvili zejména o mediích typu internet, noviny či televize. Rodiče však měli základní znalosti, věděli, že jejich děti do mateřské školy ze zákona musí. Největším problémem skrz rozhovory bylo omlouvání. To se jeví jako velmi obtěžující a nepotřebné, rodiče o něm však měli spoustu informací buď přímo od vedení MŠ, z třídních schůzek, nebo se o něm dozvěděli skrz nástěnku v MŠ.

Jaké znalosti a dovednosti jsou podle rodičů aktuálně rozvíjeny v mateřských školách?

Výpovědi rodičů se při odpovědi na tuto otázku různí, zároveň se však i v něčem scházejí. Všichni rodiče jsou si vědomi toho, že v mateřské škole se hodně pracuje s výtvarným materiálem a činnostmi s nimi spojenými. Ne všichni rodiče však byli schopni jednoznačně odpovědět na to, co jejich děti v mateřské škole dělají, a právě proto jmenovali onu výtvarnou práci, jelikož viděli výtvary svých dětí na nástěnkách mateřské školy. Rodiče často informace o činnostech v MŠ získávali prostřednictvím dětí, které však někdy odpověď na otázku neznaly. Z výsledků však vyplynulo, že práce s výtvarným materiálem, tanec, zpěv, grafomotorika a práce s mluvou jsou ty oblasti, ve kterých jsou děti nejčastěji rozvíjeny.

Schéma č.1 – model z rozhovorů

Závěry:

- MŠ nemá být povinná,
- rodič se sám rozhoduje, co potřebuje pro rozvoj dítě,
- MŠ podporuje socializaci dítěte,
- MŠ je přípravou pro vstup dítěte na ZŠ,
- v současné době musí rodič doplňovat MŠ i o jiné aktivity, např. kroužky,
- v MŠ si podle rodičů děti kreslí, malují, zpívají,
- v MŠ děti rozvíjí svoji grafomotoriku.

7 DIKUZE A LIMITY VÝZKUMU

Předložená práce si kladla za cíl zjistit názory rodičů na povinné předškolní vzdělávání. Výsledky jsem shrnula do pěti významových kategorií, které ukazují názory rodičů na realitu nynějšího předškolního vzdělávání a zejména na onu povinnost. Výsledky ukazují bohužel na jednotný názor a to ten, že rodiče se neshledávají býti zcela souznění s povinností předškolního vzdělávání, vyplynulo tedy to, že je co vylepšit nebo změnit v této oblasti. Simonová, Potužníková, & Straková (2017) se zaměřily na názory ředitelek mateřských škol na povinné předškolní vzdělávání a z jejich studie vzešlo, že se zavedením povinnosti výslovně nesouhlasí polovina ředitelek, daleko více však ředitelky trápí vzdělávání dětí mladších tří let, které je však naopak oproti mému výzkumu opačné, rodiče s touto oblastí neměli žádný problém.

Studie však pracovala se souborem 383 ředitelek, u mého výzkumu jsem vzhledem k tomu, že byl zvolen kvalitativní výzkum, pracovala jen s osmi rodiči. Proto nemohu svoje výsledky zobecňovat na celou populaci. Proto si myslím, že výzkum mohl být zaměřen kvantitativně a rodiče mohli své názory prezentovat pomocí dotazníků. Téma povinného předškolního vzdělávání se netýká jen pedagogických pracovníků v mateřských školách, velká zátěž je v tomto případě kladena i na rodiče pětiletých dětí. A jak se tedy zdá, povinnost je jim opravdu buď jedno, nebo s ní nesouhlasí. Je tedy jasné, že je to zásah do života rodin.

Bohužel se mi do výzkumu nepodařilo sehnat takového rodiče, který by měl osobní zkušenost s tím, že nechce, aby jejich do mateřské školy chodilo, nebo rodiče, kteří se rozhodli zapsat dítě do mateřské školy až právě v povinném předškolním ročníku, v pěti letech věku dítěte. Z výzkumu totiž mně osobně vyplynulo, že rodiče děti do MŠ dávají brzy, od dvou nebo tří let, ačkoliv toto tvrzení nelze rozšířit na populaci. Ze zprávy ČŠI (2018) vyplynulo, že z celkové počtu dětí, kteří navštěvují MŠ tvoří pětileté děti a starší 35 %, nově z toho bylo zapsáno do MŠ 11 % dětí, avšak bez ohledu na to, zda ještě doposud MŠ nenavštěvovaly či navštěvovaly jinou.

Setkání s rodiči byla pro mě jako někoho, kdo ještě není rodičem, velmi inspirativní. Každý máme na předškolní vzdělávání určitý pohled. Velmi ráda jsem vyslechla rodiče a jejich poznatky, zároveň tedy šlo vidět, že někteří rodiče předškolní vzdělávání svých dětí až tak neřeší, zároveň jsem ocenila možnost otevřeného rozhovoru se všemi, se kterými jsem se setkala. Zároveň však stojím za tím, že pro získání většího počtu názorů od různorodých participantů pak mohl být zvolen kvantitativní výzkum.

8 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Jelikož bylo pomocí výzkumu vyslechnuto spoustu názorů jak celkově na předškolní vzdělávání, tak i na zavedení povinnosti. Toto doporučení může pomoci jak mateřským školám, tak třeba i rodičům a dalším.

Vedením mateřských škol bych tedy chtěla doporučit:

- Aby nezanedbávali rodiče v informování toho, co je opravdu důležité a netýká se to tedy jen povinnosti, i když o té zejména. Jako důležité bych viděla právě i domluvu o omlouvání dětí, která je pro rodiče problémem a určitě by bylo na místě si s rodiči o tomto problému promluvit a najít kompromis obou stran v tom, jak by to mohlo nadále fungovat, aby to tedy nemusela být byrokracie pro jednu, tak druhou stranu.

Zároveň bych chtěla klást apel na učitelky mateřských škol:

- Aby co nejvíce rodiče informovali o tom, co v mateřské škole dělají a jak to dělají. Pouhé vystavování výtvarných výtvorů není cesta, jak toto rodičům předat.
- Komunikovat s rodiči na pravidelných schůzkách.

Rodiče by měli:

- Více zjišťovat, co v mateřské škole dítě dělá a co by byla potřeba více procvičit, co dítěti dělá problém. Je velmi smutné, že pouze jeden z participantů odpověděl, že ví, že mají na nástěnce ŠVP. Rozhodně není od věci tento dokument více prezentovat a dávat najevo, že je to text, který je pro rodiče přístupný. Stejně tak jako případný TVP.

Nevím, jak daleko mohou sahat má doporučení, avšak případným čtenářům na patřičných vyšších postech bych chtěla doporučit, že povinnost je pro rodiče z mého výzkumu nemá význam a je tedy na místě, aby se udělalo plošné šetření, kde by se rodiče mohli k této povinnosti vyjádřit.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala a celkově pojednávala o změně v předškolním vzdělávání, a to povinnosti každého pětiletého dítěte zúčastnit předškolního vzdělávání. Cíle teoretické části bakalářské práce byly popsat legislativní rámec předškolního vzdělávání v České republice a sumarizovat poznatky o povinném vzdělávání na území České republiky. Cílem praktické části pak zjistit názory rodičů dětí, kterých se dotkla změna v povinnosti předškolního vzdělávání v ČR, oba cíle tak byly naplněny.

V teoretické části bylo popsáno, co je to předškolní vzdělávání, na základě čeho je ukotveno v legislativě České republiky, jaká specifika nesla povinnost vzdělávání v minulosti a na to pak navázala aktuální změna ve školském zákoně, a to ústřední téma celé bakalářské práce, povinné předškolní vzdělávání. Nakonec tedy pak bylo osvětleno, jaké je dítě před vstupem na základní školu.

V praktické části byly pomocí nestrukturovaného interview prezentovány výsledky výzkumu, kde jsem zjišťovala názory rodičů na povinné předškolní vzdělávání. Tento typ výzkumu byl zvolen zejména pro větší možnost rozvedení odpovědi a náležitě jít do hloubky problematiky.

Kladeny byly otevřené otázky, mými participanty pak byli rodiče těch dětí, kterých se zákon o povinnosti předškolního vzdělávání týkal ve školním roce 2017/2018 či ve školním roce právě aktuálním. Participantů bylo opatřeno osm a byli jen ze Zlínského kraje, z různě velkých měst a vesnic. Na základě jejich výpovědí pak byly vytvořeno pět významových kategorií, které se týkaly těch nejdůležitějších informací, které v rozhovoru rodiče vypověděli.

Díky výsledkům pak byly zodpovězeny všechny otázky, které byly na začátku výzkumu kladeny. Výzkumné šetření přineslo názory jak na onu povinnost, tak celkově na předškolní vzdělávání, zda jsou rodiče spokojeni s mateřskou školou jejich dětí atd.

Objevuje se tedy zejména názor, že zavedení povinného předškolního vzdělávání není potřebné. Děti do mateřských škol by podle rodičů chodily i bez této povinnosti. Všichni participanti své děti do mateřské školy zapsali ve dvou nebo tří letech. Do mateřské školy šly i skrze to, že některé matky zůstávaly na mateřské dovolené. Rodiče se zmiňovali o tom, že mateřská škola je důležitý aspekt při socializaci dítěte, předá jim však ještě více. Není na ní však, aby nahrazovala rodinnou péči a suplovala tak

rodiče. Celkově tedy shledávali mateřskou školu jako opravdu důležitou, ne však jako něco, co by mělo být povinné.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Asociace předškolní výchovy. (2015). Povinný ročník děti do školek nepřivede. *Informatorium 3-8*, 12 (4), 11.
- [2] Brown, M. A. (2013). *Exploring childhood in a comparative context: an introductory guide for students*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.
- [3] Horká, H., & Syslová, Z. (2011). *Studie k předškolní pedagogice*. Brno: Masarykova univerzita.
- [4] Jucovičová, D., & Žáčková, H. (2014). *Je naše dítě zralé na vstup do školy?*. Praha: Grada.
- [5] Koťátková, S. (2014). *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet (2., rozš. a aktualiz. vyd)*. Praha: Grada.
- [6] Kropáčková, J. (2008). *Budeme mít prvňáčka: pro rodiče dětí od 5 let*. Praha: Portál.
- [7] Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie (2., aktualiz. vyd)*. Praha: Grada.
- [8] Lánská, K. (2015). Povinná předškolní docházka s sebou přináší řadu otázek. *Zvoní!*, 1 (6), 3-5.
- [9] Lin, H.-L., Lawrence, F. R., & Gorrell, J. (2003). Kindergarten teachers' views of children's readiness for school. *Early Childhood Research Quarterly*, 18(2), 225-237.
- [10] Majerčíková, J., Kasáčová, B., & Kočvarová, I. (2015). *Předškolní edukace a dítě: výzvy pro pedagogickou teorii a výzkum*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií.
- [11] Mareš, J., & Opravilová E. (2016). Povinná docházka do mateřské školy od 5 let? *Česko-slovenská pediatrie*, 71 (3), 170-173.
- [12] Matějček, Z. (2005). *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa: základní duševní potřeby dítěte: dítě a lidský svět*. Praha: Grada.
- [13] Maňák, J., Janík, T., & Švec, V. (2008). *Kurikulum v současné škole*. Brno: Paido.

- [14] Morkes, F. (2010). Proměny povinné školní docházky. *Učitel'ské noviny*, 113 (33), 15-16.
- [15] Opravilová, E. (1992). Otazníky předškolní výchovy. *Pedagogika*, 42 (3), 353-359.
- [16] Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada.
- [17] Průcha, J., & Kořátková, S. (2013). *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál.
- [18] Průcha, J. (2016). *Předškolní dítě a svět vzdělávání: přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Praha: Wolters Kluwer.
- [19] Rabušicová, M., & Šed'ová, K. (2004). *Škola a /versus/ rodina*. Brno: Masarykova univerzita.
- [20] Rubtsov V.V., & Yudina E.G. (2010) .Current Problems of Preschool Education. Psikhologicheskaya nauka i obrazovanie. *Psychological Science and Education*, 10 (3), 5–15.
- [21] Simonová J., Potužníková E., & Straková J. (2017). Poslání a aktuální problémy předškolního vzdělávání – postoje a názory ředitelek mateřských škol. *ORBIS SCHOLAE*, 11 (1) 71–91.
- [22] Straková, H. (2016). *Motivace rodičů při výběru mateřské školy* (Diplomová práce). Zlín: UTB.
- [23] Svobodová, E. (2010). *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál.
- [24] Šmelová, E., & Prášilová, M. (2018). *Didaktika předškolního vzdělávání*. Praha: Portál.
- [25] Špaňhelová, I. (2004). *Dítě v předškolním období*. Praha: Mladá fronta.
- [26] Švaříček, R., & Šed'ová K. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.
- [27] Těthalová, M. (2015). Povinná předškolní docházka. Ano, či ne? *Informatorium* 3-8, 12 (4), 14-15.

- [28] Těthalová, M. (2015). Vláda schválila povinný rok školky. *Informatorium 3-8*, 12 (8), 5.
- [29] Těthalová, M. (2017). Předškolní vzdělávání prochází velkými změnami. *Informatorium 3-8*, 14 (4), 8-10.
- [30] Těthalová, M. (2017). Do mateřské školy povinně. Už od září 2017. *Informatorium 3-8*, 14 (4), 14-16.
- [31] Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál.
- [32] Tomášová, A. (2012). *Mateřskou školou ke školní připravenosti*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta.
- [33] Valenta, J. (2018). *Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem: právní stav k 2018/2019*. Olomouc: Anag.
- [34] Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál.
- [35] Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání (Vyd. 2., dopl. a přeprac)*. Praha: Karolinum.
- [36] Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, školský zákon. (2004). Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra.
- [37] Zajitzová, E. (2011). *Předškolní vzdělávání a jeho význam pro rozvoj jazyka a řeči (1. vyd.)*. Praha: HNUTÍ R.

SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- [1] Český rozhlas Plus. (2018). Povinné předškolní vzdělávání smysl má. Do školek chodí víc dětí, ale ne všude, říká Valachová. Dostupné z <https://plus.rozhlas.cz/povinne-predskolni-vzdelavani-smysl-ma-do-skolek-chodi-vic-deti-ale-ne-vsude-7558883>.
- [2] ČŠI. (2018). Dopady povinného předškolního vzdělávání na organizační a personální zajištění a výchovně-vzdělávací činnost mateřských škol za období 1. pololetí školního roku 2017/2018. Dostupné z <https://www.csicr.cz/getattachment/494adcd7-2e4b-40a7-b564-383d964ce14d/TZ-Dopady-povinneho-predskolniho-vzdelavani.pdf>.
- [3] EACEA P9 Eurydice. (2009). Key Data on Education In Europe. Dostupné z <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5741409/978-92-9201-242-7-EN.PDF/d0dcb0da-5c52-4b33-becb-027f05e1651f>
- [4] Kolmanová, M. (2018). Čtení a psaní u prvňáčeků s poruchou výslovnosti. Dostupné z <http://martinakolmanova.cz/cteni-a-psani-u-prvnacku-s-poruchou-vyslovnosti/>
- [5] MŠMT. (2014). Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015-2020. Dostupné z <http://www.vzdelavani2020.cz/>
- [6] MŠMT. (2017). Způsob omlouvání dětí v MŠ určuje nadále školní řád. Dostupné z <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/zpusob-omlouvani-deti-v-ms-urcuje-nadale-skolni-rad>
- [7] MZČR. (2017). Očkování pro přijetí do mateřských škol v r. 2017. Dostupné z https://www.mzcr.cz/obsah/ockovani-pro-prijeti-do-materskych-skol-v-r2017_3673_5.html
- [8] Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. (2018). Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze. Dostupné z <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>
- [9] Společnost Člověk v tísni, o.p.s. (2017). TZ: děti si individuálním vzděláváním povinnou mateřskou školu nenahrazují. Dostupné z <https://www.clovekvtsni.cz/tz-deti-si-individualnim-vzdelavanim-povinnou-materskou-skolu-nenahrazuji-4801gp>

- [10] Společnost Tady a teď, o.p.s. (2015). Zavedení povinného posledního roku předškolního vzdělávání před zahájením školní docházky. Dostupné z http://tadyated.org/wp-content/uploads/2015/10/studie_1_final.pdf.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Atd.	A tak dále
ČŠI	Česká školní inspekce
MŠ	Mateřská škola
Např.	Například
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
ŠVP	Školní vzdělávací program
Tj.	To je
TVP	Třídní vzdělávací program
Tzv.	Takzvaný
ZŠ	Základní škola

SEZNAM SCHÉMAT

<i>Schéma č.1 – model z rozhovorů</i>	<i>46</i>
---	-----------

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka č.1 – charakteristika výzkumného souboru.....</i>	<i>34</i>
--	-----------

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1: Ukázka transkripce rozhovoru

Příloha P2: Seznam kódů

PŘÍLOHA P I: ROZHOVOR S RODIČEM Č. 7

- „Takže můžu nahrávat rozhovor, je to v pohodě?“
 - „*Ano.*“
- „Nemáš s tím problém.“
 - „*Nemám.*“
- „Prostředí je v pohodě, nechceš se někam přemístit, je to dobré?“
 - „*Ne, nechci.*“
- „Se vším si spokojená?“
 - „*Ano.*“
- „Znervózňuje tě to? Mám to nějak zakrýt?“ (diktafon)
 - „*Neznervózňuje, ptej se konkrétně.*“
- „Dobře, takže, jak máš staré děti teda?“
 - „*Dva a půl roku, šest let a sedm a půl roku.*“
- „Takže ta šestiletá ještě chodí do mateřské školy?“
 - „*Chodí do školky.*“
- „A chodí do posledního ročníku?“
 - „*Ano, půjde k zápisu.*“
- „A chodí teda už od tří let, nebo?“
 - „*Chodí přesně od tří let.*“
- „Přesně od tří let. Jak měla tři roky, tak nastoupila.“
 - „*Ano.*“
- „A chodil tam i ten starší do té mateřské školy?“
 - „*Chodil.*“
- „Do té samé.“
 - „*Přesně tak.*“
- „Jasně, stručně, výstižně.“
 - „*A doufám, že i ten nejmladší tam bude chodit.*“
- „A teďka už bude navštěvovat nebo?“
 - „*Měl by.*“
- „Měl by, jo? Už teď.“
 - „*Teď půjdem k zápisu.*“
- „A on má narozeniny... vlastně o prázdninách, takže bude mít tři roky.“
 - „*Tři roky.*“
- „Když nastoupí, takže nebude to dvouleták ve školce.“
 - „*Ne, to se mi bohužel nepovedlo.*“
- „Chtělaš, aby tam šel už to, ve dvou letech?“
 - „*Kdyby to šlo, tak jo.*“
- „Jo a jako zkoušelas to, nebo jsi to ani nezkoušela?“

UKÁZKA

OTEVŘENÉHO KÓDOVÁNÍ

Vlastní zkušenost

MŠ od tří let

Nejmladší do stejné MŠ

MŠ od dvou let nelze

- „U V. to bylo plné, takže my jsme byli rádi, že jsme se dostali, u H. to zrušili ten rok, takže ona nemohla jít, přitom by to zvládla jít o toho půl roku dřív a u A. to taky jako nejde. Je to plné. Takže budeme vůbec rádi, když se dostaneme od těch tří let.“
- „Ještě teďka. A ona chodí u vás ve vesnici, nebudu jmenovat přesně, aby tam potom...“
 - „Ano.“
- „A je to kvůli tomu, že to máte nejbliž, nebo protože jste tam jako spokojeni s tou školkou?“
 - „Máme to hodně blízko a nechce se nám nikam jezdit.“
- „To je jasné. A zároveň jste spokojeni, nebo nejste?“
 - „Ale zhruba jo, šlo by to vylepšit, ale mohlo by to být i horší.“
- „Takže jsou tam věci, které by byly rozhodně...vylepšené jako tak...“
 - „Spíš přístup paní ředitelky.“
- „Paní ředitelka není úplně dobrá?“
 - „No je hodně důležitá.“
- „Já nebudu vůbec to...nebude vědět, jaká je to školka, takže klidně můžeš mluvit na plnou pusu, jaká je paní ředitelka.“
 - „Paní ředitelka je hodně důležitá a hodně krát se milí“
- „Aha, takže jako komunikujete spolu nějakým způsobem?“
 - „Jo, já s ní komunikuju normálně, ale některé věci jdou mimo mě, protože prostě mám na to nějaký svůj názor a dávat se s ní do křížku nemá cenu.“
- „Takže je taková dost drsná někdy jako jo?“
 - „No je veledůležitá. Je veledůležitá a snaží se vždycky být ona ta chytrá, nejchytřejší za každou cenu a kolikrát každého shodí, jenom aby byla chytrá.“
- „Super, ale učitelky jsou tam v pohodě?“
 - „Jo, naprosto.“
- „A není ta paní ředitelka jako i zároveň...nebo ona musí být zároveň učitelkou...“
 - „No právě že skoro vůbec neučí, měla by učit více, není tam skoro vůbec, když rodič potřebuje s ní něco vyřešit, ona tam třeba dojede brzo ráno, ale někteří jdou rychle do práce a

MŠ kvůli blízkosti

Částečná spokojenost s MŠ

Nespokojenost s ředitelkou

Dobrá komunikace

Spokojenost s personálem

Nespokojenost s ředitelkou

odpoledne už tam není. Aspoň by tam mohla mít...třeba do čtyř. “

- „To určitě no.“
 - „Končí dřív, než by měla. “
- „To je zajímavé. Ale ona není od vás z vesnice teda?“
 - „Není. “
- „Že byste se s ňou třeba nějak potkávali.“
 - „Není, my ju potkáváme náhodou právě. “
- „Aha.“
 - „Ve Vizovicích, když by měla být ještě ve školce. “
- „Jó, tak to je zajímavé.“
 - „Se schovává tajně různě. “
- „Ale učitelky jsou teda dobré aspoň?“
 - „Jo a ona, když byla učitelkou řadovou, tak byla taky v pohodě. Až když se stala, jakože zástup za ředitelku, protože ta je ještě na mateřské. “
- „Takže ona je tam teď na místě toho, ale až přijde ředitelka, tak zas půjde jako zpátky?“
 - „Měla by jít zpátky na svoje místo, nebo půjde pryč. “
- „A s učitelkama říkáš, že jsi spokojená, tak víš, co třeba dělají s těma děckama v té školce?“
 - „Tak... “
- „Co tak jako rozvíjí třeba tak nějak jako nejvíc, co třeba doma Hanička říká, jestli se ptáte?“
 - „To se neptám, vidím podle obrázků, dělají různé ty předškolní věci, takže to ani neřeším, jestli probírají všechno, co by měli nebo neměli. “
- „Je šikovná, jo?“
 - „Je. “
- „Je hodně šikovná.“
 - „Jo. “
- „Nebude mít nějaké takové trable co třeba V., starší?“
 - „Né, nebude. Ta už umí číst líp než V. pomalu, takže. “
- „Fakt jo? Ona už umí číst ve školce?“
 - „Něco umí. “
- „Sama od sebe nebo ve školce tak jako...“
 - „To obkukala od V. “
- „Jo tak, ona to...“
 - „Už to nemohla vydržet, že to neumí vyslovit, tak to vyslovila za něj. “
- „To je hezké teda. A vy třeba doma s H. ještě něco děláte, když je tak šikovná nebo?“
 - „Někdy jo, přijde a chce, a když jí to nejde, tak se vztekne a jde pryč. Ale jako nenuťm ji do toho. A takové ty různé přípravné pracovní sešity měla, aj to ji to bavilo, takže tam nebyl problém. V. to nebavilo tady ty přípravy. “
- „Je to kluk, tak jasně. Takže ve školce v rámci možností dělají všechno takové na tu přípravu na tu základní školu.“
 - „Ano, a ještě došlo tam vlastně škola a měli jsme nějaké třídní schůzky, takže přišli zástupci ze školy, a ještě jim řekli co přesně po nich chtějí, jak

ukazovat dětem, jak mají držet tužku, jaké prostě věci mají dělat, třeba vytleskávání slov, práci...“

- „A to bylo vyloženo pro vás jako takhle.“
 - „*To prostě byla, byly normálně třídní schůzky a pak tam zůstali rodiče předškoláků a přišli tam zástupci ze školy, paní ředitelka ještě s paní učitelkou a takhle tam upozorňovaly na to, že by se mělo třeba zlepšit tohle, tohle a tohle.*“
- „Takže vy to tak doma třeba zkoušíte ještě, když je prostor, čas a tak.“
 - „*No, většinou ten čas není, protože se musím věnovat V.*“
- „Anebo úplně nejmenšímu.“
 - „*No...*“
- „Tak ještě že je ta H. tak nadaná teda že to zvládá všechno s přehledem.“
 - „*Ano, H. bude učit V. i A.*“
- „Ségra, no. A co jsem to chtěla...takže na těch třídních schůzkách vám třeba řekli i o tom, že ta poslední třída v té škole...školce je povinná, nebo jak?“
 - „*Ano, to je už od loňska, nebo jak to bylo.*“
- „Od loňska to je, ano. Takže vlastně V. to zažil už taky.“
 - „*Ano, je to velice otravné, člověk tam musí omlouvat, že byl třeba u zubaře nebo u doktora, dokonce jsem tam omlouvala i prázdniny, což mě přijde úplně uhozené jako...*“
- „Jako jarníky třeba nebo jako i hlavní prázdniny?“
 - „*To byly zimní jakési.*“
- „Jo.“
 - „*No. Takže.*“
- „Takže taky, ta změna v tom omlouvání tě štve jako tak?“
 - „*Jo, je to prostě papír navíc a nikdo to nekontroluje, papíry se zahodí a zbytečně vytištěné papíry.*“
- „Takže zbytečná byrokracie.“
 - „*Ano. Maximálně na to budou děti pak kreslit z druhé strany.*“
- „No to tak stejně nakonec dopadne. Jestli budou moct ale, protože GDPR a z druhé strany, oni si to nepřečtou, že, ale mohlo by se stát.“
 - „*No mohlo by se stát, že by si nakreslilo nějaký obrázek a chtělo si to vzít dom a ten jeho rodič by to přečetl.*“
- „Právě.“
 - „*Ale to nikoho nezajímá.*“
- „No já si taky myslím, že to ne. Takže omlouvání tě štve, ale jinak je to asi jedno, ne?“
 - „*Je to úplně jedno, ježiš marja, panebože jako...*“
- „Stejně by tam všechny tvoje děti chodily do té školky?“
 - „*Přesně, oni tam chodí jakože je tam chci mít, a když prostě musíme jít k zubařovi nebo tak něco, tak ji z tama vezmu tak jak ze školy, takže, to se nedá nic dělat.*“
- „A dáváš je tam jako...jasně, nechceš je mít doma šest let asi, že, není na to prostor třeba čas a tak, ale...“
 - „*No v žádném případě, to bych nechtěla mít doma.*“

- „Ale myslíš, že ta školka je pro ně dobrá pro ty děcka, pro ten rozvoj a tak?“
 - „*No rozhodně, protože doma se matka nestihá věnovat dětem, aby šla s nima ven, aby si s něma hrála, aby se s něma nějak učila a pak u toho ještě vařila, jako, to je nereálné, vařit, uklízet a tak. Takže školka, to je úplně super.*“
- „Tak třeba jsou nějaké matky, co mají zajištěné to, že jim navaří, uklidí a ony se můžou věnovat jenom to, to je pak pohoda, že? Ti, co si je nechávají doma, tak to myslím.“
 - „*No, tak ty nevaří a neuklízí.*“
- „Nemáš s tím zkušenosti třeba s někým takovým, kdo má dítě doma?“
 - „*Jako vím to z druhé ruky, že jedna taková, jakože skoro tam to dítě není, než je, nebo jezdí s ním ještě do lesní školky jeden den v týdnu nebo tak, furt má nějaký problém se školkou, ale doma neuklízí, nevaří, nic.*“
- „Tak to je pak pohodička. Že?“
 - „*No to nevím, co pak jí ty děti.*“
- „Tak snad v té školce aspoň něco jim dají najest, jestli tam...“
 - „*No, když to dítě do školky nechodí, tak asi ne.*“
- „Tak v lesní se třeba nají zrovna...“
 - „*Možná jeden den v týdnu se nají a ostatní dny strádají, nebo čekají, co jim dá babička, nevím. Je to uhozené.*“
- „To je jedno, jasně. Takže ty do školky rozhodně ano určitě.“
 - „*Ano. Přesně tak. Já jsem ráda, že je tam v té školce. A přesně jestli s něma udělají takové ty cvičení do té školy, kdy to člověk ani neví, co přesně je má učit. A dřív se neučilo nic a teďka se chce, aby děcka pomalu uměly počítat do dvaceti, když jdou do první třídy a měly základy v písmenkách a podobně.*“
- „A s tím třeba souhlasíš, že takto se to v těch školkách dělá? Protože ono je to takový tlak trochu z té základní školy, že ty děcka se to jako mají naučit.“
 - „*No jako chápu, základní školu, že prostě to takhle je pro ně pak jednodušší, že ty děcka nemusí úplně tak piplat, na druhou stranu to stejně asi každá školka nedodrhuje, takže pak když se jim dostanou do školy, tak je stejně musí piplat, někteří už jsou na tom líp, někteří hůř a měli by si stejně uvědomit, že každé děcko je jiné, takže prostě jednoho to baví a další tři to nebaví.*“
- „No jasně. To máš aj doma, že to samé?“
 - „*Přesně tak. Takže.*“
- „V bledě modré.“
 - „*To se může doma člověk stavět na hlavu, když to to děcko nechápe a nechce to dělat, tak to dělat nebude, bude u toho rvát, tři hodiny v háji a nic.*“
- „No, to je pravda. Tak jste to měli u toho nejstaršího pravděpodobně.“
 - „*Tam to ještě pokračuje.*“
- „A ta školka s tím něco dělala, nebo mu se ty nějaké takové tyto věci neprojevovaly v mateřské škole? Že třeba...“
 - „*Ono je to takové zrádné, protože ono se to řekne, tento taky, ti kluci jsou takoví.*“

- „Jo.“
 - „*Takže se to jakože tak čeká, po prázdninách se to zlepší. A to se tak říká pořád, pořád, ale jako nic no, tož to jako.*“
- „Takže v té školce to nechávali být, protože si mysleli, že jako...“
 - „*Přesně. On třeba někdy se tomu věnoval to, co měl dělat tak jako jo, někdy ne, takže někdy to byl horší den někdy lepší den, no. Tak jak doma, někdy úkoly uděláme hned bez řevu a někdy s řevem a těžce.*“
- „Ty děcka mají svoje dny, že, tak je to takové. Ty počítáš s tím, že H. bude dobře nachystaná na školu tím pádem, že...?“
 - „*Jo, ta bude. Ta je nachystaná.*“
- „To vidí doma a ve školce snad taky.“
 - „*No. Ta je úplně nachystaná.*“
- „Super. Tak já nevím, jestli se mám na něco ještě zeptat. Spokojená jsi s mateřskou školou v rámci možností?“
 - „*V rámci možností jsem, jako drobnosti by se tam daly vylepšit, ale jako.*“
- „Nejsi taková ta matka v první řadě, jako dělejte to jinak a...“
 - „*Ne. Určitě tam nechci zavádět nějaké móresy, aby tam byly takové ty lesní věci nebo takové ty moc přírodní a moc zdravé, protože to je takové nereálné si myslím. Ty děcka mají mít nějaký řád, a ne že prostě když se jim nechce oblékat, tak ať se neoblékají. Tak to nechci. A co se týče jídla, taky v pořádku. Výlety a kulturní vyžití mají hodně dobré.*“
- „Jo? Nabídka je dobrá, jo?“
 - „*Tolik kulturních akcí, které zažijou v mateřské školce nezažiju já za deset let.*“
- „To mají dobré.“
 - „*No, mají. Jezdí divadlo k nim do školky, nebo jedou někdy i do divadla buď do Zlína, nebo do Vizovic, nebo tam chodí prostě různí nějakí lidi. Měli tam třeba teďka zase čištění zoubků, takže dostaly i kartáčky, ukazovali, jak si správně čistit zuby. Letos jakože ředitelka udělala rok řemesel, tak tam třeba přišla přadlena, tak jim ukazovala, jak se přede a takhle jsme se mohli i rodiče zapojit, když někdo něco uměl, tak předvést.*“
- „Takže můžete do té školky třeba jako i to, chodit.“
 - „*No.*“
- „Třeba ukazovat točení piva...“
 - „*No právě jakože úplně jakože bysme tam neměli jít, to ona musí udělat nějak jako tajně, protože se kvůli hygieně a takovým těm, nevím, jestli je to zrovna úplně košer, aby ti rodiče tam mohli být. To teďka nevím.*“
- „Takže nemíváte tam třeba nějaké odpoledne s rodiči, nebo že byste tam mohli chodit volně do té školky jak...není otevřená prostě takhle rodičům?“
 - „*Ne, ne. A to bývá jenom třeba den matek, takže tam nějaké vystoupení a pak nějaké občerstvení, nebo podzimníček bývá a takové jakože. Mají různé akce, vánoční besídku...*“
- „Klasika vždycky no.“
 - „*Ukončení, jakože ve školce předškoláci, loučení nebo něco takového.*“
- „No to tak bývá.“

- „No, takže mají vyžití dost, výlety.“
- „I třeba kroužky?“
 - „Kroužky mají v rámci vlastně toho pobytu ve školce, takže Hanička chodí do Valášku, do výtvarky, mají grafomotoriku, to je vlastně příprava na tu...do školy.“
- „Psaní, jasně. To mají asi předškoláci teda hlavně, že?“
 - „Ano, to mají jenom předškoláci. A i angličtinu myslím mají nějaké začátky.“
- „Chodí do angličtiny, jo?“
 - „Nějaké začátky.“
- „Jsi pro, aby chodila do angličtiny?“
 - „Jako nevdá mi to, oni se tam neučí nic složitějšího, pár slovíček, nějaké písničky. Takže jako bude aspoň připravená.“
- „Ta školka je tam menší, když tak nad tím přemýšlím?“
 - „Školka má asi 40 míst kapacitu. No, bývala větší. Jsou jak kdyby dvě třídy, že jsou středňáci a předškoláci spolu a pak je třída maláčů.“
- „To jsou ti úplně dva tři a tak?“
 - „No, no. Od tří let.“
- „Není místo na dvouletáky.“
 - „Ne, ne, není.“
- „Takže žádné dvouleté děti tam nechodí? To se divím, že vždycky bývá třeba aspoň jedno to nejmenší.“
 - „Letos tam nastoupil jenom jeden a on měl, já nevím, dva a třičtvrtě.“
- Jo, takže prostě doběhne brzo ty tři.“
 - „Jo. Tam na dvouletáky opravdu není místo. A myslím si, že ani dlouho nebude.“
- „A jsou tam vůbec nějaké děti, co nastupují až v těch pěti letech nevíš jako takto? Když to jako vidíš...když je tam těch dětí míň, tak jestli si toho všímáš?“
 - „Ne, mě se zdá, že všichni chodí v těch třech, maximálně když se někdo přestěhuje, takže tam jako.“
- „Jo, jasně.“
 - „Se přestěhoval, jakože přestoupil, ale jakože aby chodili až ve čtyřech nebo v pěti, tak to vůbec. Všichni se chtějí zbavit dětí.“
- „Jasně, no. Tak to je jasné. Když to jde. A navíc když je ten poslední rok ještě bezplatný, takže...“
 - „Určitě.“
- „Školkové zdarma a to, to je dobré.“
 - „No, školkové zdarma, jenom se platí strava a různé ty akce.“
- „Jasně. Tak jo, děkuju moc za rozhovor, mně to takhle stačí, myslím jsme to natáhly na patnáct minut. Můžu to teda použít do svojí bakalářské práce?“
 - „Jo, ano. Použij to do své bakalářské práce.“
- „Děkuju moc, je to anonymní, tak.“

PŘÍLOHA P II: SEZNAM KÓDŮ

Vlastní zkušenost	Kompetence učitelky
Personální změny ve „školce“	Spánek v MŠ (nucení do spánku)
Nevím, co se ve „školce“ děje	Předškolák nespí
MŠ od tří let	Nahrazení času na spánek
Různé názory	Rady učitelkám
Dítě doma	Proč ano MŠ
Dítě ve školce	Školka od tří let
Potvrzení školy	Zavedení speciálních školek
Co je povinnost	Školka je pro hodné holčičky
Možnosti školek	Co se dělalo v MŠ
Tlak ze strany zaměstnavatele	Nic pro kluky
Domněnka o minulých letech	Učitelka se zkušeností
Proč ano MŠ	Úrazy v MŠ
Spokojenost s MŠ	Vlastní zkušenost
Zkušenost s logopedií	Školka před třetím rokem
Nevím, jak to syn má	Připravenost na školku
Školka nesplňuje rodiče	Problémy se školkou
Co v MŠ rozvíjí	Spokojenost s MŠ
Anonymita v MŠ	Personální změny v MŠ
Spokojenost dítěte v MŠ	Spokojenost s učitelkami
Tlak ze strany zaměstnavatele	Spokojenost dítěte s MŠ
Zkušenost odjinud	Nabídka MŠ
Proč ano do MŠ	Co nejvíce rozvíjí
Nezapojení do aktivit	Speciální nabídka MŠ
Neschopnost učitelek	Zkušenost s povinnostmi MŠ
Školka je hlídárna	Změna v omlouvání
Omotání učitelky „kolem prstu“	Informování o povinnosti
Nezapojení do aktivit	Proč ano do MŠ
Problémy v činnostech v MŠ	Spokojenost s MŠ
Suplování MŠ	Suplování MŠ doma
Kontakty mimo školku	Změna MŠ kvůli zkušenostem
Suplování MŠ	Inovace v MŠ
Počátky autismu v MŠ	Vlastní zkušenost
Domněnky učitelek	Školka od tří let
Nadané dítě	Do školky i bez povinnosti
Bez přípravy do základní školy	Informace o povinnosti
Nucení do činnosti	Je mi to jedno (povinnost)
MŠ od tří let	Proč ano MŠ
Zapojení do aktivit	Mladší dítě taky do školky
Potřeba asistenta	Tlak ze strany zaměstnavatele
Špatná zkušenost s MŠ	Problém s povinností
Problémy s řečí/jazykem	Proč ano MŠ
Absence logopedky v MŠ	Zápis do MŠ
Nezapojení do činností	Jiná školka než spádová
Problém mateřských škol	Umístění školky
	Šestileté dítě
	MŠ od tří let

Do MŠ tak i tak
Potřeba společnosti
Socializace
Do MŠ tak i tak
Zbytečnost povinnosti
Informace z médií
Do MŠ tak i tak
Omlouvání
Vybraná MŠ
Dobrá osobní zkušenost
Co v MŠ rozvíjí
Dcera si sama supluje MŠ
Romové
Povinnost je k ničemu
MŠ i skrz mateřskou
Spokojenost s MŠ
Informace z médií
Informace o povinnosti samostatně
MŠ od tří let
Blízkost školky
Spokojenost s MŠ
Spokojenost s personálem
Ptám se syna, ne učitelek
Je mi to jedno
Nástěnka, chodba
Personální změny
Nespokojenost s učitelkou ze strany dítěte
Kroužky v MŠ
Angličtina v MŠ
Zbytečnost angličtiny
Všeobecně známá povinnost
Omlouvání
Homogenní třída
Spánek v MŠ
Homogenní třída
Do MŠ i skrz mateřskou
Do MŠ kvůli kamarádům
Problémové odchody
Zkušenost s nechozením do MŠ
MŠ i skrz mateřskou
Problémy s povinností
Komunikace dětí v MŠ
Vlastní zkušenost
MŠ od tří let
Nejmłodší do stejné MŠ
MŠ od dvou nelze
MŠ kvůli blízkosti

Částečná spokojenost s MŠ
Nespokojenost s ředitelkou
Dobrá komunikace
Spokojenost s personálem
Nezajímám se
Umí číst
Suplování MŠ
Příprava předškoláků
Omlouvání
Školka tak jak tak
Proč ano povinnost
Náročnost ZŠ
Problémy se ZŠ
Rozdíly u dětí
Starší syn „skrytý“ problémista
Připravenost na ZŠ
Nechci nic měnit
Nabídka MŠ
Zapojení rodičů
Tajnosti před ČŠI/hygienu
Kroužky v MŠ
Angličtina v MŠ
Není místo pro dvouleté
Školkové zdarma
Šestileté dítě
Odklad
Logopedie ve třídě
Špatná mluva
Odklad na doporučení
Souhlas s odkladem
Problémy v řeči geneticky
Program pro předškoláky
Vím o povinnosti
Je mi to jedno (povinnost)
Do MŠ ano
Proč ano do MŠ
Informace o povinnosti
Informace o povinnosti nejsou z MŠ
Omlouvání
Školní řád
Komunikace s MŠ
Spokojenost s MŠ
Nemám přehled
Práce i skrz prázdniny
Suplování MŠ
Problémy s odchody